

Proměny rodičovské autority

Silvie Zábojníková

Bakalářská práce
2016

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Silvie Zábojníková**
Osobní číslo: **H12306**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Proměny rodičovské autority**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti rodiny, výchovných stylů, uplatňování trestů a autority ve výchově.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníku.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. Pedagogický slovník. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013, 395 s. ISBN 978-80-262-0403-9.

VALIŠOVÁ, Alena a Richard ŠUBRT. Jak získat a neztratit autoritu, aneb, Proč má maminka vždycky pravdu. Praha: ISV, 2004. ISBN 80-86642-29-1.

SOBOTKOVÁ, Irena. Psychologie rodiny. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-250-8.

GRECMANOVÁ, Helena. Obecná pedagogika II. Vyd. 1. Olomouc: Hanex, 1998, 192 s. ISBN 808578324x.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Jana Marličková
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

6. ledna 2016

Termín odevzdání bakalářské práce:

27. dubna 2016

Ve Zlíně dne 6. ledna 2016

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.

děkanka

Mgr. Jakub Hádík, Ph.D.

ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 22. 4. 2016

.....
Zobýdka

¹⁾ Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, v kterých proběhla obhajoba, včetně posudků recenzentů a výsledku obhajoby prostřednictvím datového kvalifikačního prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví institut příslušné vysoké školy.

(2) Diplomová, diplomová, bakalářské a rigorózní práce uvolněně napsané k užití podle nejvyššího práva pracovních právních předpisů k obhajobě zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném mučením předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracovních právních předpisů, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své vlastní úhrady, opisy nebo rozmnožování.

(3) Platí, že odrazdním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3;

(3) Do práva autorského nebo souvisejícího práva školství či vzdělávacího zařízení, užívá-li někdo za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené během nebo závěremem ke využití školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školství či vzdělávacímu zařízení (školské dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 školní dílo;

(1) Škola nebo školství či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzákladnění školní knihovny a užití školního díla (§ 25 odst.

2). Uzákladní autor takového díla udělit svolení bez zálohého nároku, mohou se tyto osoby domáhat náhrady ohroženého příjmu jako náhrady škody. Ústavem § 35 odst. 3 ustanová ustanovení.

(2) Nemá-li vyučovací jazyk, může autor školního díla své dílo sdělit či poskytnout jinému ústavu, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školství či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školství či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla v případě jeho uzavření a související s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložil, a to pokud ukončil až do třech školních let přitom ze příjmů z výše uvedeného školního nebo školství či vzdělávacího zařízení s užitím školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá proměnami rodičovské autority. Teoretická část se zamýšlí nad vymezením základních pojmů jako je rodina, výchova a autorita. Pokouší se zjistit, jak se dnešní rodina proměnila, jaké rodiče používají výchovné styly a jaké jsou používané odměny a tresty. Dále se zaměřuje na to, jaké druhy autorit známe a na autoritu v rodině. Praktická část se za pomoci kvantitativního výzkumu a dotazníkového šetření zaměřuje na zjištění, co si rodiče myslí o autoritě a jestli se za autoritu u svých dětí pokládají. Dále zjišťuje, jak rodiče své děti vychovávají, jaké výchovné styly používají, zda a jak děti trestají.

Klíčová slova:

Autorita, odměny, rodina, rodiče, tresty, výchova, výchovné styly

ABSTRACT

The bachelor's work looks into the transformation of parental authority.

The theoretical part of this work thinks about definition of basic terms, such as family, education and authority. It tries to find out changing of present-day family, educational styles, rewards and punishment. It concentrates also the different kinds of authority and authority in a family.

In practical part of this work there is a result of parental thinking about authority. This result follows from the quantitative research and the questionnaire investigation. It detects also how parents bring up their children, which educational styles parents use, and if they use rewards and punishment.

Keywords:

Authority, rewards, family, parents, punishment, education, educational styles

Velmi bych chtěla poděkovat celé své rodině, za trpělivost a podporu po celou dobu mého studia.

Ráda bych také poděkovala Mgr. Janě Martinové, vedoucí mé bakalářské práce, za užitečné rady, podnětné vedení a vstřícnost.

Dále děkuji všem rodičům za ochotu při vyplňování dotazníků.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 PROMĚNY SOUČASNÉ RODINY	12
1.1 HISTORIE RODINY	13
1.2 RODINA	15
1.3 DRUHY A FUNKCE RODINY	16
2 VÝCHOVA V RODINĚ	19
2.1 VÝCHOVNÉ STYLY V RODINĚ	20
2.2 ODMĚNY A TRESTY	22
3 AUTORITA	26
3.1 TYPY AUTORIT	27
3.2 AUTORITA V RODINĚ.....	29
II PRAKTICKÁ ČÁST	32
4 VÝZKUM	33
4.1 VÝZKUMNÝ CÍL	33
4.2 VÝZKUMNÁ OTÁZKA	33
4.3 METODA VÝZKUMU	33
4.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR	34
4.5 ZPRACOVÁNÍ DAT	34
5 VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ	35
5.1 IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE	35
5.2 RODIČOVSKÁ AUTORITA	37
5.3 VÝCHOVA DĚTÍ.....	48
5.4 POUŽÍVÁNÍ TRESTŮ.....	54
6 SHRnutí VÝSLEDKŮ	57
ZÁVĚR	65
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	66
SEZNAM OBRÁZKŮ	68
SEZNAM TABULEK	69
SEZNAM PŘÍLOH	70

ÚVOD

Pro každého z nás je první sociální skupinou rodina. Jedná se o společenství lidí, kteří spolu žijí v manželském, partnerském nebo pokrevním svazku. V rodině vzniká velké množství sociálních interakcí - vzájemných vztahů mezi manžely, mezi rodiči a dětmi, mezi sourozenci, v širším příbuzenstvu, popř. mezi rodinou a společností. Rodinný život je ovlivněn také hospodářským a politickým vývojem země a její kulturou. Kromě funkce reprodukční a ekonomické plní rodina také funkci emocionální a výchovnou. Z hlediska přístupu rodičů k výchově dětí rozlišujeme výchovný styl autoritativní, liberální či demokratický. V přístupu autoritativním je vyvýšen rodič jako vychovatel. V přístupu liberálním je naopak vyvýšeno dítě nad rodiče. Demokratický styl výchovy je považován za kompromis, který zakládá vztah rodiče a dítěte na rovnocenném partnerství. Dříve byl uplatňován autoritativní přístup rodičů k výchově dětí. Rodič byl pro dítě autoritou, která byla uznávaná a nezpochybnitelná. Často však na úkor vlastního aktivního rozvoje dítěte. V současné době se setkáváme i s dalšími druhy výchovných stylů v rodině, které se snaží podpořit individualitu dítěte. Trestání dětí v mnoha ohledech do dnešní výchovy nepatří a ve velké části zemí je již zakázáno. Jak rodiče vnímají svou autoritu, a jak své děti vychovávají, se pokusíme v této bakalářské práci zjistit.

Teoretická část definuje pojmy rodina, autorita v rodině a výchova v rodině. V první kapitole jsou soustředěny poznatky o historii rodiny, definice a funkce rodiny. V druhé kapitole je okruh informací rozšířen o pojmy výchova, výchovné styly v rodině, odměny a tresty. Kapitola třetí vymezuje pojem autorita, pozornost je směřována na autoritu v rodině.

V praktické části je stanoven výzkumný problém, je popsáno jak výzkumné šetření a cíle výzkumu, tak i výzkumný soubor a způsob výběru výzkumných prvků. Ve vyhodnocení a interpretaci výzkumných dat jsou zpracovány názory rodičů na autoritu, výchovu dětí, tresty a jejich použití. Analyzuje se vlastní sebeuvědomění rodičů z hlediska vnímání sebe samého jako autority, kterou jejich vlastní děti respektují. Dále se zjišťuje, zda dotazovaní vnímali jako autoritu i své rodiče, ke kterému výchovnému stylu by sami sebe přiřadili a jaký vztah se svými dětmi mají.

Kvantitativní výzkum probíhal na základě dotazníkového šetření, kterého se zúčastnili respondenti mající děti. Dotazník obsahuje uzavřené, polootevřené a otevřené otázky. Výsledky výzkumného šetření jsou vyhodnoceny a shrnuty za pomoci tabulek a grafů.

V příloze bakalářské práce jsou seznamy použité literatury, grafů, tabulek a příloh.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PROMĚNY SOUČASNÉ RODINY

Rodina je zde od nepaměti, a i když se během staletí měnila a vyvíjela, některé rysy zůstávají stejné. A to především složení rodiny z rodičů a dětí. Dříve však bylo mnohem častější, že spolu pod jednou střechou nežili jen rodiče a děti, ale také prarodiče či nejbližší příbuzní. (Goody, 2006, s. 11)

Nejčastějším typem rodiny je stále rodina úplná (skládající se z obou rodičů a dětí), která zajišťuje reprodukci rodu, přenos hodnot, vzdělání, životního stylu apod. z generace na generaci. Přesto by se dalo říci, že právě rodina či manželství je tím, kdo vytváří genderové předpoklady. Tedy předpoklady o tom, jaké má muž nebo chlapec a žena nebo dívka z hlediska svého pohlaví postavení, a to nejen v rodině, ale v celé společnosti. (Maříková ED., 2000, s. 9)

20. a 21. století přineslo do rodiny mnoho změn. Jedná se především o mnohem častější rozvody. Velmi klesla kojenecká úmrtnost. V důsledku tohoto jevu mají rodiče mnohem častěji pouze jedno nebo dvě děti. Přestalo se pohrdat nemanželskými dětmi, manželé jsou si právně rovni, ženy začaly pracovat a dostávat se i do vyšších pracovních pozic. Další změnou je srovnatelné vzdělání u obou pohlaví a nárůst žen ve vedoucích pozicích v oblastech práce, které dříve patřily výhradně mužům. Největší změnou je ovšem nárůst nových forem rodiny. Není zde jen rodina úplná a neúplná, ale také rodina nesezdaná (rodiče vychovávající děti, ale bez uzavřeného sňatku), tří generační rodina, nebiologická rodina (adoptované dítě, nebo dítě v pěstounské péči) a v neposlední řadě bezdětné a homosexuální rodiny. Je ovšem i velké množství žen, které vychovávají děti bez otců a to ať úmyslně či ne. Otcové dnes již mnohem častěji pomáhají s výchovou dětí i po rozvodu. Jedná se často o střídavou nebo společnou péči o děti. Mnohem častější je i svěřením dětí do péče otce. Zde jsou ovšem otcové díky genderovým předpokladům znevýhodňováni. Stále se tedy jedná o zanedbatelný počet takto umístěných dětí. (Gjuričová, Kuička, 2009, s. 93)

Rodina se po staletí měnila, ale základní smysl jejího vzniku zůstává stále stejný. Mění se její velikost a není již pravidlem, že se skládá z otce, matky a dětí. Dnes je čím dál častější, že jsou oba rodiče jednoho pohlaví. I když u nás zatím není schválen zákon na adopce či umělá oplodnění pro homosexuály, v mnoha případech si to tyto páry zařídí a dítěte se dočká. Rozdílů by se však dalo najít mnohem více, především v rozdílu dnes a před tisíci lety.

1.1 Historie rodiny

V rodinách začali lidé žít již v období, kdy přecházeli z primitivního zemědělství na pastevectví. (Grecmanové, Holušové, Urbanovské a Bůžka 1998, s. 9)

V antickém Římě hrála rodina velmi důležitou roli, a to jak užší rodina tak i širší. Rozvody zde však byly velmi běžné stejně jako adopce dětí. Vše probíhalo s ohledem na ekonomické zajištění rodiny a posílení moci. (Gjuričová, Kuička, 2009, s. 92)

Rodina se během staletí měnila a utvářela. První větší změny do Evropy dorazily s příchodem křesťanství v podobě nastolení nových norem, jako byl především zákaz sňatků příbuzných. Tím chtěla církev rozbít tradici klanových patriarchátů, kde se dodržovala pokrevní linie při vstupu do manželství. Další změny nastaly ve středověku, kde byli mladí lidé z vyšších vrstev nuceni k brzkým sňatkům. Poté přišly další změny po renesanci, kdy se měnila ekonomika a to díky rozmachu obchodu a trhu. (Goody, 2006, s. 39, 71, 83)

Grecmanová (1998, s. 9) k středověké rodině uvádí, že nebyla příliš soudržná a zvířata a hospodářství se cenila více než manželka a děti. Byla zde velká promiskuita, a tím i velká porodnost nemanželských dětí. Rodina žila po hromadě s velkým počtem příbuzenstva i přes to, že v domácnosti nebylo pro tolik lidí dostatek místa. Jedinou kulturou zde byly církevní události a vesnické slavnosti. Mladí lidé z vyšších vrstev měli sňatky domluvené rodiči již dlouho předem. City zde často neměly své místo.

Naproti tomu v 18. století byla rodina nadevše. Zajišťovala svým členům vzdělání, ekonomickou jistotu a starala se o ně ve stáří. Neprovdané ženy či neoženění muži žili v rodinách jako tety a strýcové. Pokud chtěli žít samostatně, byli odsunuti téměř až na okraj společnosti. (Matoušek, Pazlarová, 2010, s. 13)

Právě díky průmyslové revoluci se rodina změnila nejvíce. Protože se zvedly mzdy, ženy a děti již nemusely pracovat, a finančně se o rodinu postarat byl schopen pouze muž. Muži však pracovali dvanáct i více hodin denně a volno měli jen v neděli, proto chod celé domácnosti zajišťovala žena sama. Dalším důvodem změn bylo to, že se dělníci stěhovali z venkova do měst, a tím opouštěli širší rodinu a stávali se uzavřenějšími. (Gjuričová, Kuička, 2009, s. 93)

V druhé polovině 19. století, je zdůrazňována povinnost naprosté až slepé poslušnosti dětí. Nepslušnost byla nekompromisně trestána a přílišná vázanost matek na dítě byla nemístná a

nežádoucí, neboť škodila dítěti a ohrožovala jeho správný vývoj duchovního lidství. Na počátku dvacátého století se začala autorita moudřejších a mocnějších hroutit a lidé se proti ní začínají bouřit. Ale i přesto někteří učenci věří, že poslušnost je k fungování společnosti potřebná. Ovšem ne slepá poslušnost, ale taková, u které znali a pochopili její důvody. (Langmaier, Krejčířová, 2006, s. 322)

Na konci 19. století začíná některé funkce rodiny přebírat vznikající sociální stát. (Matoušek, Pazlarová, 2010, s. 13)

Langmeier s Krejčířovou (2006) vysvětlují, že od dvacátých do padesátých let minulého století se již nekladl takový důraz na poslušnost, díky čemuž se proti ní přestalo tolik vystupovat. Začal se klást důraz na pořádek a pravidelnost v životosprávě a musel se plnit program stanovený vychovatelem. Šlo tedy opět o poslušnost, i když v jiné rovině. Teprve od padesátých let se začalo prosazovat ponechání volnosti dítěte, aby samo mohlo projevit své vlohy a svou individualitu, a ozývaly se hlasy, které upozorňují na to, že násilí ve výchově dítěti škodí. Tyto změny ve výchově, rostoucí požadavky na výkon a celková proměna rodiny byly nejspíš zapříčiněny rychlým vývojem celé společnosti a s její demokratizací.

V dnešní době se rodina proměňuje a postavení mužů a žen se srovnává. Ovšem ještě v polovině dvacátého století byl muž považován za hlavu rodiny. Ženy ze středních a vyšších vrstev se staraly o domácnost a muži zajišťovali rodinu hmotně. Manželé z nižších vrstev na tom byli v podstatě stejně, oba pracovali většinou jako sloužící nebo dělníci. Postupem času začaly i ženy z vyšších vrstev pracovat, a tím se jejich postavení s muži srovnávalo. (Maříková ED., 2000, s. 13)

Tuček (Maříková ED., 2000, s. 66) ve svém výzkumu z devadesátých let minulého století uvádí, že u nás je hlavním představitelem nerovnosti mezi mužem a ženou právě rodina. Větší polovina z dotázaných mužů si myslí, že mají vydělávat peníze a tím se o rodinu starat, zatímco ženy se mají především starat o domácnost. Menší část mužů pokládá za povinnost v domácnosti pomáhat. Přičemž menší polovina z dotazovaných žen si myslí, že se má muž především o rodinu starat finančně, ale většina pokládá za povinnost mužů pomáhat v domácnosti. Dalším faktorem v nerovnosti postavení mužů a žen je jejich postavení na trhu práce. Muži většinou dosahují snadněji vedoucích pozic a jsou i častěji za svou práci lépe ohodnoceni než ženy. To ovšem ženy nepovažují až za takový problém. I přesto je hlavním cílem všech právě rodina, to znamená manželství, narození dětí a péče o ně.

Rodina si stále udržuje svoji tradici a všichni se snaží si právě tu svoji rodinu najít. Většina z nás má svou rodinu, ve které jsme se narodili a vyrůstali. Dokonce se najdou skupiny lidí, které nejsou pokrevně spřízněny, to znamená, že nejsou příbuznými, nejsou sezdaní a nemají spolu děti, nežijí spolu pod jednou střechou, a přesto se považují za rodinu. V dnešní době se pojmu rodina nechává mnohem větší prostor.

1.2 Rodina

Rodina je základ státu, který vytváří společnost, celou civilizaci a kulturu, ale v každé kultuře s jiným významem. Ovšem v každé kultuře společnost tvoří rodina. (Matoušek, Pazlarová 2010, s. 11)

Je mnoho definic a většina se shoduje v tom, že se jedná o dva rovnocenné partnery, tedy muže a ženu, kteří uzavřeli manželství a dále jejich děti, kteří žijí v jednom domě v jedné domácnosti. (Grecmanová, 1998, s. 7)

Průcha, Walterová, Mareš (cit. Alan a Matějček, 1998, s. 211) uvádí, že je rodina nejstarší sociální společnost, která napomáhá vytvářet hodnoty, interpersonální vztahy, etické myšlení...

Podle Grecmanové (1998, s. 8) je rodina funkční společenství rodičů a dětí žijících v jednom domě v interakci se svým okolím. Rodina se dělí na malou (matka, otec a děti) a velkou, což jsou blízcí příbuzní jako babičky, dědečci, tety, bratřenci... Rodina se řídí podle pravidel, která si stanovila. Pokud se ovšem začne na pravidlech lpět do puntíku, mohou se stát omezujícími a brzdícími.

Rodina napomáhá v socializaci dětí, v uspokojování jejich potřeb a příznivé stimulaci, ale také je prvkem omezujícím a v některých případech i brzdícím. (Čáp, 1993, s. 271)

Jandourek (2012, s. 194) pojem rodina definuje jako skupinu lidí žijících v jedné domácnosti. Většinou se jedná o manžele a děti, i adoptované. Případně prarodiče, kteří s nimi žijí pod jednou střechou. Podstatou rodiny však považuje za společné sdílení domácnosti rodičů a dětí. Rodina plní emocionální a hodnotovou funkci a zajišťuje pocit bezpečí jak z psychického, tak finančního hlediska. Dále plní funkci reprodukční, vzdělávací a výchovně etickou. Nemáme si ovšem rodinu plést s pokrevním příbuzenstvím, které však žije v jiných domácnostech.

„Rodinné interakce jsou systémově založené, dynamické způsoby komunikace členů rodiny a to, jak se k sobě navzájem členové rodiny vztahují. Interakce mezi členy rodiny je nejvýraznějším faktorem, který ovlivňuje psychologické „well-being“ v rodině. Právě každodenní, opakující se interakční vzorce utvářejí celkovou, jedinečnou atmosféru rodiny.“(Sobotková, 2001, s. 44)

Matoušek, Pazlarová(2010, s. 12) tvrdí, že totožnost jedince určuje jméno, jaké mu bylo dáno při narození a příjmení určuje, do které rodiny patří. Ovšem toto určování identity v posledních dvou stoletích začalo slábnout a začal se upřednostňovat jednotlivec nad rodinu. Proto nelze rodinu přesně definovat hlavně z důvodu, že definice rodiny vzniklé sňatkem nebo zplozením dětí jsou úzká. Dnes by se dalo spíše říci, že se jedná o citové soužití partnerů opačného či stejného pohlaví založené na sexualitě a oproštěné, díky antikoncepci, od plození dětí. Sňatek dnes již není považován za jistotu trvání vztahu. Nad partnerství je v některých případech posouváno rodičovství. Především však u rodiny s jedním rodičem, kde se však již nejedná o rodinu, ale o rodičovství.

Čáp (1993, s. 265) popisuje, že je užitečné rozdělení prostředí, které na rodinu a především dítě působí. Jedná se o **mikroprostředí** (tedy rodinu, školu, kroužky...), **mezoprostředí** (místo bydliště i s okolím, region, přátelé rodičů...) a **makroprostředí** (zemi ve které rodina žije a její ekonomická, politická a kulturní situace...)

Pracovní, školní, kulturní a další prostředí pomáhá rodině se socializací. Rodina není uzavřená skupina, která se vyčleňuje mimo makro a mezoprostředí. (Čáp, 1993, s. 274)

Rodina je základní stavební jednotkou každého státu. Každý za rodinu považuje někoho jiného, ale z globálního hlediska se téměř vždy jedná o rodiče s dětmi často i s nejbližšími příbuznými. Rodina a její vlastnosti jsou ovlivňovány velkým množstvím proměnných. Jsou to jak příbuzní a nejbližší přátelé, tak škola do které chodí děti, práce rodičů, ale také kulturní a společenské možnosti rodiny. Ovšem vždy záleží na rodině, jak tyto proměnné využije, protože různé rodiny plní různé funkce.

1.3 Druhy a funkce rodiny

Od dob starověku až po dnešní dobu se ukázalo, že je rodina pro výchovu dětí nenahraditelná, především z hlediska funkce **socializační** – výchovy dětí a funkce **citové** – vztah dospě-

lých lidí. Ovšem **ekonomická** podpora celé rodiny má také velmi důležitou funkci. (Matoušek, Pazlarová 2010, s. 14)

Matoušek (2003, s. 187) ve svém Slovníku sociální práce rozděluje rodinu do dvou částí. **Užší** část se vyznačuje tradiční skupinou lidí žijících pod jednou střechou spojenou pokrevně nebo sňatkem. **Širší** část se začala rozšiřovat v USA a posléze v některých zemích EU. V tomto pojetí se za rodinu považují i lidé na základě náklonnosti, kterou k sobě chovají. Dále rodinu dělí na **nukleární**, tj. dvougenerační sdílení domácnosti (prarodiče s rodiči a dětmi), na **orientační**, to je rodina, ve které se narodíte a **prokreační**, což je taková rodina do které se lidé dostanou sňatkem nebo tím, že spolu mají děti.

Dle Čápa (1993, s. 271) se rodina dělí na **velkou** (vícegenerační) a **malou** rodinu. Přičemž velká rodina byla běžná ještě v první polovině 20. století a skládala se nejen z rodičů a dětí, ale také prarodičů a dokonce strýců, tet a dalších členů. Taková rodina plní funkci **reprodukční** (výchovnou), **ekonomickou** (společná práce v zemědělství či řemeslné výrobě), **ochrannou** (pocit bezpečí jak v běžném životě, tak v nemoci, ekonomické tísně atd), **emoční** (ve správném případě porozumění, pocit lásky) a **kontrolní** (zajištění dodržování společenských norem). Od 20. století se začíná rodina měnit z velké na malou, která obsahuje jen rodiče a děti. Stále plní důležité funkce a to **biologickou, výchovnou, ekonomickou a emocionální**.

Průcha, Walterová, Mareš (cit. Alan a Matějček, 1998, s. 211) člení funkce rodiny na **socializační, ekonomické, sexuálně regulační, reprodukční** atd. Za nejčastější rodinu, považují rodinu **nukleární**, která se skládá s rodičů a dětí. V posledních několika letech se začala rodina měnit. Přestává se za rodinu považovat jen rodina vlastní, ale začíná zahrnovat i rodinu neúplnou nebo nevlastní či náhradní. Rodinu začínáme chápat jako sociální skupinu, která žije pod jednou střechou a zajišťuje bezpečí a základní potřeby pro děti.

Grecmanová (1998, s. 11) definuje funkce rodiny takto:

Biologicko-erotická (reprodukční) – jde především o funkci rozmnožovací, ale také sexuální. Rodiče mají také svobodnou volbu v tom, kolik budou mít dětí a jak je budou vychovávat.

Ekonomicko-zabezpečovací – zahrnuje pracovní příležitosti rodičů, které jsou potřebné k zajištění životních potřeb dětí. Pokud to rodiče nezvládají sami, stát jim pomáhá různými příspěvky.

Emocionální – rodiče by měli děti vychovávat v láskyplném prostředí, v emocionální jistotě a v důvěře. Díky tomu rodiče u svých dětí vytvářejí správný charakter.

Výchovná – díky této funkci se především u dětí také vytváří ty správné charakterové vlastnosti. Je to ovšem dlouhodobý a cílevědomý postup, kterým se rodiče zaměřují na každé dítě zvlášť.

Také Havlík a Kot'a (2002, s. 68) vychází z toho, že mezi sociální funkce rodiny patří **biologická a reprodukční, emocionální, ekonomická a socializační a výchovná**.

Je mnoho druhů rodin, které více či méně plní dané funkce. Jestli se jedná o užší nebo širší či velkou nebo malou rodinu je jedno. Každá rodina je jedinečná a záleží jen na jejích členech, jestli bude fungovat správně. Zda se budou snažit spolu vycházet nebo je rozdělí maličkost. Rodič by měli především myslet na své děti a jejich pocity. Ovšem i rozpadající rodina může děti vychovávat správně. Především však rodiče by měli zaujmout ten nejvhodnější způsob výchovy, který se bude hodit k jedinečnosti každého jejich dítěte.

2 VÝCHOVA V RODINĚ

Výchova je vědomé ovlivňování člověka, kdy chceme dosáhnout většinou kladných změn v chování. Jak na člověka výchova působí, závisí hlavně na tom, jaké je jeho blízké okolí, jaký je on sám a jaký styl výchovy si vybereme. Ovšem mnoho dalších autorů má na výchovu odlišný názor. Jako např. Lindner, Hubert či Leif, kteří si myslí, že je výchova úplně ovlivňování člověka, který má před sebou dlouhou cestu učení-ho pedagogem nebo jiným subjektem. Jiní, jako Rousseau, Dewey a další, ponechávají osobnosti člověka volnost při jeho formování. Posledním proudem jsou Peters, Mialaret aj., kteří soudí, že se žák a učitel ovlivňují navzájem. Ovšem je také důležité, jestli se jedinec chce nechat výchovně ovlivňovat, což závisí na jeho inteligenci a touze po učení. (Průcha, Walterová, Mareš, 1998, s. 286)

„Běžně se výchova chápe jako záměrné působení rodičů, učitelů, vychovatelů a výchovných institucí na vychovávané, především na děti a mládež. Rozumí se tím působení záměrné, cílevědomé, směřující k určitému výchovnému cíli – rozvinout v dítěti určité vlastnosti, názory, postoje, hodnotové orientace.“(Čáp, Mareš, 2007, s. 247)

Především u dětí se mluví o výchově, kterou se dospělí snaží prostřednictvím určitých metod ovlivnit jejich vývoj. Nejčastěji se výchovou myslelo působení vychovatele či instituce na vychovávaného, a to pouze ze strany vychovávajícího. Dříve se nebral ohled na osobnost a potřeby dítěte. Vychovávající jej braly jako nepopsaný list, do kterého musí vštípit veškeré společnosti vyžadované vědomosti a znalost. A to i donucovacími prostředky, čímž v nich vyvolali nechuť k společenským autoritám. J. A. Komenský tvrdil, že se dítěti má dát prostor k sebevyjádření. Že dítě není špalek, který ořežeme podle vlastních potřeb, ale ke svému vývoji potřebuje lásku. Dnes se již výchova mění z manipulační na humanitní s pozitivním přístupem k dítěti. (Čáp, 1993, s. 313)

První kdo dítě nejvíc ovlivňuje, jsou rodiče, a to ještě v prenatálním období. Když se dítě narodí, je plně závislé na rodičích, kteří mu právě v prvních třech letech vštěpují veškeré hodnotové a inteligenční zásady, a je jen na rodičích, jak to učiní. Měli by při tom však dbát na osobnost svého dítěte. Rodiče by ovšem měli při vychovávání svého dítěte věnovat pozornost i tomu, aby se i při trestu cítil milováno. Dítě by mělo samozřejmě rodiče respektovat a poslouchat, což je tím složitější, čím je starší, ale zároveň by rodič měl respektovat dítě. Je nejvhodnější, pokud rodiče naleznou rovnováhu mezi benevolencí a donucováním. (Grecmanové, 1998, s. 12)

Společnost má na dítě určité požadavky, které musí splňovat. Pokud ovšem jsou požadavky přehnané, nebo naopak nedostatečné, osobnost dítěte se začne vyvíjet nesprávným směrem. Záleží také na tom, jak požadavek dítěti sdělíme. Jestli poroučíme, žádáme nebo poprosíme, zda by mohlo udělat určitý úkon. Při prosbě či žádosti má dítě pocit, že s ním zacházíme jak se sobě rovným. (Čáp, 1993, s. 314)

Správně vychovat dítě je pro rodiče ten nejtěžší úkol. Děti nejsou vychovávány jen v rodinném prostředí, ale také ve školních i mimoškolních zařízeních, televizí či rádiem atd. Pokud mají rodiče s dětmi správný vztah, vědí o všem co se kolem nich děje i když toho nejsou osobně účastni. Každý si ten správný způsob výchovy musí najít sám, nejlépe však, pokud se rodiče shodnou a dítě vychovávají jednotně. K správné výchově patří i odměny a tresty a je důležité, jak k nim rodiče přistoupí. Vždy by měli brát v potaz děti samotné, ale i situaci, ve které se nachází a tomu odměnu i trest přizpůsobit.

2.1 Výchovné styly v rodině

Podle pedagogického slovníku je výchovný styl: „Souhrn záměrných i spontánních způsobů chování vychovatele k vychovávanému.“ (Průcha, Walterová, Mareš, 1998, s. 289)

Jak uvádí Grecmanová (1998, s. 12), dítě je výchovně ovlivňováno již v prenatálním věku a nejpodstatnější vliv má výchova v prvních třech letech dítěte. Rodiče mají povinnost dítě vychovávat, ovšem měli by tak činit s láskou a pochopením. Dítě by na druhou stranu mělo rodiče poslouchat, což začíná být komplikovanější s přibývajícím věkem dítěte. Na jedné straně se rodiče snaží o to, aby byli pro své dítě kamarádem, na straně druhé chtějí být autoritou či pedantem. Ani jeden způsob výchovy však není příliš vhodný.

Grecmanová (1998, s. 13) dále uvádí dva styly výchovy, **autoritativní a liberální**. Ani jeden styl výchovy autoři nedoporučují. U autoritativní výchovy se u dítěte potlačuje jeho přirozenost, je neprůbojný a působí zakřikle nebo je až agresivní. U liberální výchovy jsou sice děti sebevědomé a mají volnost, ale na druhou stranu mají problém s plněním povinností a začínají pak spíše ony ovládat rodiče. Aby bylo dítě správně vychovááno, je třeba si uvědomit, že má svoji osobnost a je třeba podle toho s ním jednat.

Langmeier, Krejčířová (2006, s. 268) uvádějí, že rodiče dítě vychovávají záměrně a bezděčně. Bezděčná výchova je taková, kdy dítě vidí jak se lidé kolem něj, především rodiče k sobě chovají, a tím se stávají jeho vzorem. Záměrná výchova je taková, kdy odměňujeme nebo

trestáme dítě za určité chování, a tím cílevědomě a promyšleně řídíme jeho výchovu. Ta se řídí podle tří základních stylů na styl **autoritativní, liberální a demokratický**.

Autoritativní styl klade důraz na absolutní poslušnost, kdy dítě poslechne bez jakýchkoli diskuzí.

V liberálním stylu výchovy je kladen důraz na svobodu dítěte bez jakéhokoliv omezování.

Při demokratickém stylu výchovy rodiče pokládají za důležité, aby se osobnost dítěte vyvíjela bez omezení, ale volnost je ponechána podle věku a vyspělosti dítěte. Klade se důraz na to, aby jakýkoliv problém byl probrán společně a bylo nalezeno řešení ke spokojenosti obou stran. Tento styl je považován za nejvhodnější.

Ovšem Langmeier a Krejčířová (2006, s. 269) považují ovšem takové členění za zastaralé a podotýkají, že k jejich určení došlo v 30. letech minulého století v experimentálních dětských skupinách a později při dotazování rodičů a dětí, proto není žádný ze stylů uznávaně klasifikován. Proto je spíše vhodné jmenovat nevhodné styly výchovy, se kterými se autoři nejčastěji setkávají v poradnách. Jsou to:

- **Výchova rozmazlující** – dítě je rozmazlováno a může si dovolit vše.
- **Výchova zavrhuující** – rodiče ať otevřeně nebo nepřímou dítě odmítají.
- **Výchova nadměrně ochraňující** – rodiče dítěti brání ve zkoušení nových věcí a získávání nových dovedností ze strachu, že by se mu mohlo něco stát, vede k tomu, že dítě neumí zvládat rizikové situace.
- **Výchova perfekcionista** – rodiče mají na dítě vysoké nároky, které často nemůže zvládnout. Požadují, aby bylo perfektní a bezchybné ve všech aspektech života bez ohledu na jeho věk.
- **Výchova nedůsledná** – rodiče balancují mezi absolutní přísností a absolutní povolností. Buď mají pocit, že byli moc přísní a snaží se to dítěti vynahradit povolností, nebo matka ze strachu, že bude dítě od otce potrestáno, zatají prohřešek.
- **Výchova zanedbávající, týrající, zneužívající dítě, deprivující** – jedná se o výchovu, která je pro vývoj dítěte ohrožující.

Mnoho autorů jako je Mertin, Dvořáková, Kolář a další mají téměř shodný pohled na rozdělení výchovných stylů či způsobů výchovy.

Právě rodiče ovlivňují to, jaké jejich dítě bude. Ovlivňují ho jak svým chováním mezi sebou tak tím, jaký přístup zvolí při jeho výchově. Dítě je ovlivňováno od prvního dne svého narození. A právě prvních několik let je pro jeho vývoj nejdůležitějších. Velký vliv má především rodičovská láska, něha, ale také důslednost a trpělivost. A jak se dítě vyvíjí, tak rodiče mění způsob výchovy. Způsob výchovy je ovlivněn také tím, jaké je rodina národnosti, vyznání, kde žije, jestli ve městě nebo na venkově a mnohými dalšími faktory. V těchto faktorech se odvíjí také to, jestli jsou v rodinách používány tresty a odměny.

2.2 Odměny a tresty

Je důležité, když rodiče projevují svému dítěti lásku, ovšem nepomůže to při výchově. I to nejhodnější dítě však potřebuje mít nastavené hranice a někdy usměrnit. A právě k tomu se používají odměny a tresty. (Řičan, 2013, s. 25)

Odměny a tresty jsou nejen rodiči, ale také učiteli či vychovateli nejčastěji používané výchovné prostředky. Je známo, že v historii bylo spíše využíváno trestů, které byly velmi brutální a ponižující (bití holí, hanlivá označení - zavěšení ponižujícího obrázku na krk a jiné). Větší využívání trestů, je ovšem znakem toho, že vychovatel využívá nevhodných výchovných prostředků, které pak mají na vychovávaného opačný vliv. Z toho vyplývá, že výchova, ve které se využívají spíše odměny, je mnohem účinnější. (Čáp, 1993, s. 314-315)

Je velké množství výchovných prostředků, které může vychovatel použít. Ovšem měly by být vhodně obměňovány a kombinovány podle potřeby. Již v útlém věku můžou rodiče vštěpovat dětem vhodné chování a odstraňovat nevhodné za pomoci správně zvolených odměn a trestů. (Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 264)

Odměnu i trest bychom měli uskutečnit vždy v okamžiku potřeby. Pokud budeme čekat, protože se to teď zrovna nehodí, můžeme tak posilovat nežádoucí chování dítěte. Důsledná výchova doma nebude nic platná, pokud ji rodiče nebudou uskutečňovat i na veřejnosti. Dítě pak čím dál častěji bude vymáhat po rodičích své zájmy křikem a pláčem. (Hoskovcová, Ryntová, 2009, s. 64)

Odměny

Jsou dva druhy odměn, hmotné (hračka, peníze ...) a sociální (pochvala, úsměv, pohlazení, umožnění vlastní zábavy ...). Rodiče zlobivých dětí často tvrdí, že je není za co odměňovat

nebo mají pocit, že tak dítě uplácejí. Měli by si ovšem uvědomit, že vždy se najde během dne okamžik, kdy se dítěti něco povede, a pokud budou s odměnami správně hospodařit, časem nežádoucí chování vystřídá žádoucí. (Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 264)

Rodiče odměňují již dítě v kojeneckém věku. Chválí ho za „paci paci“ nebo „jak jsi veliká“ a to úsměvem či vřelým hlasem. Takový typ odměn rodiče používají po zbytek výchovných let a dítě se rychle naučí, za co je chváleno a pak se to snaží opakovat. Menší děti odměňují rodiče i sladkostmi nebo dobrým jídlem, ale čím je dítě starší, tím funkčnost takové odměny klesá. Odměna může být i ve formě hračky nebo jiného pro dítě důležitého předmětu. Bývají to odměny cílové, kdy dítěti slíbíme za splněný úkon nebo dobré známky, že mu něco koupíme. Může se ale jednat i o překvapení, a v takovém případě jde spíše o dárek. Další formou odměn jsou peníze. Taková odměna není příliš vhodná, mnohdy totiž dítě neví, jak s penězi správně zacházet. Pozor by si rodiče měli dávat i na přehnanou štedrost. Dítě pak nemá sny a po ničem netouží, protože už všechno má. Často se pak takové děti mohou chovat i nadřazeně. Vhodnou odměnou může být i to, když dítě může něco dělat s rodiči (práce na zahradě, příprava oslavy, výlet ...) a není nutné to před dítětem formulovat jako odměnu, ale ono to tak bude cítit. Pozor ovšem na odměnu v podobě vřelých projevů lásky, ty by měly být automatické a časté, ne za odměnu. Nevhodné jsou odměny, kdy si to dítě nezaslouží, například když sebou v obchodě plácne na zem a křičí, že něco chce a my mu to dáme jen proto, aby přestalo. Takové chování se těžko odnaučuje a je třeba velké důslednosti a nepovolit ani jednou. (Říčan, 2013, s. 25)

U odměn jsou častěji účinnější odměny emoční, tj. pochvala, úsměv, povzbuzení atd., než odměny materiální. Pokud vychovávající vychovávaného odměňuje např. penězi a jinými hmotnými odměnami, může se výchova minout účinku a mít opačný důsledek. Ovšem ne vždy vychovávaný emoční odměnu přijme pozitivně, obzvláště pokud po vyslovení pochvaly má pocit, že si vychovávající myslí, že je malé dítě. (Čáp, 1993, s. 315)

Tresty

Na každého jedince působí trest jinak. Někdo jej přijme a podle toho změní své chování, jiný jej přijme pouze na venek, ale vnitřně s ním nesouhlasí. Další trest nepřijme a začne zlobit ještě víc, a v neposlední řadě může trestaný upadnout do deprese a ztrácí zájem např. o výuku. Je nutné ke každému dítěti přistupovat jednotlivě s ohledem na jeho vospělost, pozici ve skupině či podle vztahu k vychovávajícímu. Jsou dva druhy trestů, a to **fyzické a psychické**

(chladné chování k dítěti, odepření projevu lásky nebo vyhrožování odepření lásky). Přehnané fyzické trestání může být pro dítě ponižující a také zvětšuje jeho agresivitu. Děti, které byly trestány psychicky, mají sice silné svědomí, ale mnohdy až příliš (pocit viny, nejistota, úzkost a mnohdy až neurotičnost). Je proto důležité, aby dítě vědělo, za co a proč je trestáno, a aby trest byl přiměřený provinění. (Čáp, 1993, s. 316)

Na trestání pozor, je to až krajní výchovný prostředek. Nelze tresty z výchovy úplně odstranit, ale použít trest jen, když je to nezbytně nutné a ve správné formě. Trestem je už **ne** či **tytyty** především pro batolata a menší děti. Starší děti většinou hubujeme, okřikujeme, vytýkáme a v tom nejvyšším bodě křičíme (dalo by se říci, že je seřveme). Dalšími tresty mohou být zákazy, omezení, odebrání kapesného, ne příliš vhodné práce za trest, odepření jídla (jdeš spát bez večeře), odepření přízně (mlčení, ignorování ...) a fyzické tresty (bití). Pro mnoho dětí je horší než fyzický trest ponižování, ironický posměch či nadávky. Je ovšem nutné si uvědomit, kdy a jak použít tresty. Důležitými faktory jsou, zda dítě ví, za co je trestáno, zda na námi daný úkol, který nesplnilo, svými schopnostmi stačí, trest by měl být přiměřený a měl by následovat hned po přečinu. Dále by měli rodiče přesně stanovit, v čem spočívá trest, měli by si také uvědomit individualitu dítěte (na jedno stačí houknout, na druhé se musí křičet) a měli by dítěti dát najevo, že je trestají neradi, ale že udělalo něco špatně a za to musí přijít trest (pokud je citový vztah mezi rodiči a dítětem v pořádku, dítěti se po prozrazení a stanovení trestu uleví od pocitu viny). V neposlední řadě by rodiče měli umět odpouštět, odpustit ovšem neznamená prominout trest (například domácí vězení). Trest rodiče odpustí, jen pokud zjistí, že se zmýlili a trest udělili neprávem. V takovém případě se dítěti i omluví. (Říčan, 2013, s. 30)

Ovšem jakákoliv forma trestů je nežádoucí. Jak tedy dítě vychovávat? Nejlépe **metodou přirozených následků** (to znamená, že dítě něco rozbije nebo udělá nepořádek, musí si to uklidit, ukradlo sousedovi jablka, musí mu pohrbat listí atd.). Další možností trestu může být **odebrání oblíbené věci či zakázání oblíbené činnosti na nějakou dobu**. K oběma formám výchovy je nutné, aby měl vychovávající zralou osobnost. Vždy je totiž nutné uvážit, v jakém rozsahu lze trest použít. (Čáp, 1993, s. 317)

Pokud má dítě s rodiči dobrý vztah, trest přijme a je to pro něj etickou výchovou a upevňuje si tak svědomí. Tresty jsou pro výchovu dětí důležité. I dospělí musí za rychlou jízdu zaplatit pokutu. Co se týká fyzických trestů, které jsou často ve školách zavrhovány a v některých

zemích úplně zakázány, pokud jsou správně využity, je plácnutí přes ruku nebo zadek mnohdy účinnější než křik. Ovšem použití rákosky či vařečky není vhodné. Je vždy účinnější okamžitá reakce rukou a mnohdy to ani nemusí bolet, ale dítě se cítí zahanbeno, a tím je trest účinný. (Říčan, 2013, s. 37)

Jak tedy přistupovat k odměnám a trestům? Vždy odměny i tresty používat ve správné situaci a uvědomit si, že často méně znamená více. Pro některé rodiče bývá těžké potrestat své dítě, ovšem slíbí-li určitý trest za porušení kázně, tak by měli slib dodržet a uskutečnit ho. Pokud je rodič pro své dítě autoritou trestů nemusí téměř využívat, protože se s ním většinou domluví na pravidlech a následcích za porušení.

3 AUTORITA

Nejdříve si řekněme co to vlastně autorita je. Není ji snadné přímo definovat. Nejedná se totiž jen o jeden pojem, ale jak uvádí Vališová (2008, s. 17), jde o mnoho druhů a způsobů autority, pro které je složité nalézt jednu definici. Hovoří se nejen o autoritě pravé, osobní, oprávněné, rodičovské, profesní či úřední, ale také o vladařské autoritě, autoritativním chování a o mnoha dalších druzích autority.

„Co je to vlastně autorita? Definuje se někdy jako prožívaný vztah převahy jedné osoby nad druhou a prožívaný vztah závislosti a opory jedné osoby v druhé.“(Matějček, 1986, s. 308)

Slovo autorita pochází z latinského **auctor** - tvůrce, činitel a **auctoritas** - vážnost, vliv, moc. Autoritu může mít jak jednotlivec, tak skupinanebo vědecké obory, filozofické teorie či společenské instituce. Ve většině slovníků najdeme autoritu jako uznávanou vážnost, úctu, rozhodující vliv a moc. (Vališová a Šubrta 2004, s. 17)

Podle Vališové (2008, s. 9) o autoritě běžně nemluvíme, ale je stále více či méně přítomna v našem životě. V rámci rodiny se o autoritě mluví z hlediska, kdy chtějí rodiče své děti vychovávat. Jinak v pracovních podmínkách, kde se jedná o pracovní vztahy a prostředí. Snaží se o ni i učitelé ve škole. Dále Vališová (2008, s. 17) tvrdí, že autoritou většinou myslíme všeobecnou či lokální úctu, vážnost, respekt, uznávaného odborníka, úřad či instituci. Což nás přivádí k myšlence, že je autorita vlastně něco co všichni chtějí a o co se i nevědomě snaží.

V Pedagogickém slovníku od Průchy, Walterové a Mareše (1998, s. 27) se dočteme, že je autorita **Legitimní moc**. Necháváme se ovládat těmi, kdo mají moc a s kým souhlasíme.

Mnoho lidí má pocit, že autority v dnešní době svou moc jen využívají a zneužívají. Ne vždy tomu tak však je. Vališová (2008, s. 18) uvádí, že autorita je považována za potlačovač svobody neoprávněně. Nejedná se pouze o získání moci, ale je potřeba v moderní společnosti. Kdo má autoritu, má i určitou moc, která je při řízení společnosti potřeba, a kde jsou pro správné fungování pravidla potřeba. Jde jen o to použít je bez násilí a zajistit tak demokracii. Nejedná se tedy jen o negativní násilné vynucování si autority, ale také o přirozenou a automatickou autoritu, kterou si lidé či národy sami vyberou.

„Mít autoritu neznamená uvést někoho v pouhou podřízenost, ale přitahovat ho mocí své osobnosti. Poskytnout mu vedení a pomoc tam, kde je třeba! Je to výzva k následování.

Předpokládá tedy i určitou míru svobodného rozhodování na straně toho, kdo nějakou autoritu přijímá.“(Matějček, 1986, s. 309)

Autorita je tedy pozice člověka, ale i instituce či funkce, která je vážená a dalo by se do určité míry říci, že i uctívána. Záleží na tom, kdo ji má a jak ji užívá. Někdy má autoritu pozice člověka, ale ten, kdo pozicí disponuje, nikoli a zase naopak. Mnohdy o svou autoritu lidé nestojí a jindy by dali vše za to, aby ji získali. I když má autorita spoustu odpůrců, měli bychom si uvědomit, že bez ní by bylo vše mnohem složitější a chaotičtější. Samozřejmě záleží na tom, o jakou autoritu se jedná a jestli jedinec, který s ní disponuje, se jí nepokouší zneužít.

3.1 Typy autorit

Všichni se pohybujeme v globálním světě a nejenom mezi svými blízkými. Což znamená, že jsme více či méně ovlivňováni svým okolím, krajinou, ve které žijeme, i tím, co se děje v zahraničí. Často pak máme problém v tom, jak určit, jaká autorita nás ovlivňuje nebo se o to pokouší. Proto bychom se měli naučit rozlišovat autority na správné a špatné nebo možná spíše na vhodné a nevhodné.

Je těžké přesně určit druhy autorit, protože existuje mnoho kritérií, která musejí být brána v potaz. Dle Vališové (2008, s. 40) jsou to především **genetická kritéria, sociální kritéria a hledisko nositele** ve vývoji dějinném. Dále autorka popisuje a rozčleňuje jednotlivé typy autority na **přirozenou, získanou, osobní, poziční, funkční, formální, neformální, skutečnou, zdánlivou, statutární, charismatickou, odbornou a morální**.

Přirozená – to, co jedinec dostal v genetické výbavě při narození nebo díky výborné znalosti své profese. Také může vyplívat z temperamentu jedince.

Získaná – účastní se na ní výchova, snaha a vzdělání, které si jedinec osvojil během života. Je založena na autoritě přirozené, z které čerpá, ale někdy ji může omezovat.

Osobní – jedinec má vliv na jiné díky své osobnosti. Díky svým vlastnostem a dovednostem, které promítne v určitých společenských podmínkách.

Poziční – jedinec ji získává díky svému přirozenému vlivu a pracovnímu nasazení v organizaci kde pracuje. Jedná se o legálně získanou pozici s určitým stupněm vlivu.

Funkční – jedná se o získanou autoritu, díky očekávaně dobře vyplněným pracovním úkolům v daném postavení.

Formální – zde se jedná o autoritu dané funkce v hierarchii organizace, bez ohledu na daného jedince a jeho kvality.

Neformální – vyplývá z profesních a lidských dovedností jedince, který je pro ostatní vzorem a má přirozený vliv.

Skutečná – jedná se o respektování strategie podřízenými, akceptují dané pokyny a plní je, což se projeví stálostí skupiny při krizových situacích.

Zdánlivá – vedoucí jedinec má pouze zdání autority, ale ve skutečnosti mu podřízení nedůvěřují. I přes zdání uznání v krizi by nenašel u spolupracovníků oporu.

Statutární – často je ztotožňována s autoritou formální nebo poziční.

Charismatická – má ji jedinec, který umí komunikovat s lidmi, je zdravě sebevědomí a z kterého vyzařuje energie a kouzlo osobnosti.

Odborná – jedinec ji získá díky svým, znalostem a dovednostem.

Morální – získáváme ji poctivým jednáním jak k sobě, tak k jiným lidem.

Vališová (2008, s. 42) díky tomuto členění předpokládá, že jedním z vlivů na druhé je osobnostní rys. Zamýšlí se nad tím, co za tímto rysem je a zda za něj může genetika, a jestli využíváme potenciál, který nám dala příroda, naplno.

„Problém pro každého z nás je nacházet míru vztahů mezi jednotlivými druhy autorit při jejich použití v konkrétních situacích – v profesním i osobním životě. Výzvou je pro nás požadavek vyvážit používání statutární, odborné a osobní (případně charismatické) autority i v podmínkách školy a rodiny. Někdo pro nás znamená větší autoritu odbornou, jiného si více vážíme lidsky a morálně, dalšího ctíme jen jako představitele funkce či pozice, která sama osobě nese svou autoritu. Vhodná kombinace všech druhů, situačně a časově podmíněná, bývá shrnována pod komplexním pojmem **globální autorita**“ (Kron, 1989 in Vališová, 2008, s. 42)

Pedagogický slovník Průchy, Walterové, Mareše (1998, s. 27) je rozdělení autority následující: **tradiční** (formální), která je založena na postavení jejího nositele a neřeší, zda ji má oprávněně, a **neformální**, která vyplývá z toho, co její nositel již dokázal. Neformální se dále dělí na **autoritu racionální**, kde je za jejího nositele považován ten, kdo má znalosti pro

danou funkci. A **autoritu charizmatickou**, kdy je za autoritu pokládán ten, kdo má zajímavou a přitažlivou povahu

Autorita je všude kolem nás v blízkém i vzdáleném okolí, na pracovišti, ve škole nebo na hřišti, kam jdeme se svými dětmi. Většina lidí by v okamžiku dotazu, jaké autority znají, nejspíše odpověděli, že rodičovskou, pracovní či autoritu nadřízeného. Samozřejmě by zde nechyběli ani veřejně známí lidé, nebo policisté či lékaři. Ovšem je třeba si uvědomit, že autoritu má spousta osob kolem, ale nikomu ji nevnucují a nedávají ji na odiv všem kolem sebe. Ve společnosti, je vnímána většinou negativně právě autorita spojovaná s nátlakem a s donucovacími prostředky. Většinou jsou tak právě bráni policisté, politici a mnohdy i učitelé či rodiče. Získat autoritu u svých dětí je často pro rodiče velmi náročná a komplikovaná záležitost. Při výchově však velmi užitečná.

3.2 Autorita v rodině

„O autoritě můžeme mluvit v nejrůznějších spojitostech, zde máme na mysli především autoritu výchovnou. A ta má některé specifické rysy. Převaha toho nadřazeného je dána jeho vyspělostí, nikoli násilím a potlačením osobnosti tohoto podřízeného.“(Matějček, 1986, s. 309)

Dnes rodiče začínají znovu objevovat pojem autorita. Rodiče jsou svému dítěti přirozenou autoritou díky jeho závislosti nejen na rodičovské lásce, ale také na zkušenostech a pomoci se začleněním do společnosti. (Vališová a kol., 2011, s. 247)

Rodičovská autorita není něco, co nám bylo dáno, lze se jí naučit. Často si rodiče stěžují, že jeden ji má a druhý ne. Nemohou přijít na to, proč tomu tak je a svoji snahu často vzdávají předem. Pokud ovšem budou chtít a budou jednat správně, mohou se autoritě naučit. (Prchal, 1988, s. 84)

Rodiče jsou v rodině pro své dítě hlavní autoritou. Aby poslouchalo, měli bychom na místo křiku a poroučení používat vysvětlování. Jakmile poslechne, je vhodné ho pochválit. Pokud nemá dítě v prvních měsících či letech stanovené hranice a vše kolem něj je velmi chaotické a nepředvídatelné, tím více se snaží vše kontrolovat a řídit, když je starší. Je potřeba mu říci i opakovaně, že velí dospělí a dítě časem pocítí úlevu, že nemusí rozhodovat. (Purvis, Cross, Sunshine, 2013, s. 84)

Rodiče by děti měli vychovávat jednotně. Neměli by zakazovat, co druhý dovolil. Pokud každý rodič vychovává děti jinak, mohlo by to způsobit pro dítě matoucím dojmem. Dítě pak neví, kterého rodiče poslechnout. Takový zmatek v dítěti může způsobit pokles poslušnosti a má na něj negativní vliv. Proto by rodiče rozdílnost v názorech na výchovu měli probírat o samotě. Na venek pro dítě musí působit jednotně. (Prchal, 1988, s. 89)

Vychovávat dítě neznamena působit na něj autoritářsky a modelovat jeho osobnost podle všeobecných předloh, ale je důležité ponechat mu jeho jedinečnost. Je ovšem podstatné také to, že v dnešní době svoboda a autorita nejsou protiklady. Autorita se pouze proměňuje a je vnímána v jiných souvislostech. Neztrácí se ani autorita dospělých k dětem, pouze se mění a vyvíjí. (Vališová, Kasíková eds., 2011, s. 449)

Rodiče mají u svého dítěte přirozenou autoritu a je škoda, že ji často ničí snahou být s dítětem spíše kamarád nebo naopak jsou až příliš přísní. Někteří dokonce svoji autoritu zničí tím, že s dítětem vůbec nejsou. To jakou autoritu rodič u svého dítěte bude mít, je dáno mnoha faktory, především však výškou, váhou, věkem nebo tím, že vše zvládne a je tak pro dítě oporou. Kolem druhého roku začne dítě s rodiči jakožto autoritami bojovat a vzpírat se jim. Neznamena to však, že by je za autoritu již nepovažovalo. Jen chce prosadit i své zájmy. S přibývajícím věkem jsou konflikty čím dál častější, a naplňování rodičovské autority je mnohem složitější. Ovšem rodič by měl ponechat dítěti určitou volnost a možnost samostatného rozhodování, samozřejmě s ohledem na jeho věk. Pokud je poslušnost s volností umožňována správně, je rodič odměněn poslušností dítěte i ve věku puberty. (Mertin, 2015, s. 127)

V autoritě dětem předáváme normy a hodnoty společnosti. Jsou-li předávány správně, souvisí s výchovou, výchovnými styly, rodičovskými postoji a s mírou používání emocionálních vztahů. Můžeme tedy tvrdit, že autorita a výchova jsou na sebe úzce navázány. (Vališová, Kasíková eds., 2011, s. 450)

Matějček (1986, s. 309) uvádí, že pocit jistoty je jednou ze základních potřeb dítěte. Je jasné, že život bez opory někoho jiného by nebyl zcela svobodný, ale plný strachu a nejistoty. Museli bychom se ve všem rozhodovat sami. Museli bychom sami přijít na pracovní postupy, na to, v čem v životě děláme chyby a jak je napravit, čelit nebezpečím a neměli bychom kam se uchýlit v čase tísně. Pro malé dítě je přirozenou autoritou každý dospělý, ale i toto dítě dokáže rozlišit, zda se jedná o autoritu vynucenou či o autoritu, za níž stojí citový vztah. Dítě,

kteří již navštěvuje školu, rozlišuje autoritu podle toho, co kdo umí. Pro starší děti jsou autoritou také jejich spolužáci, kteří dovedou něco zajímavého.

Rodičovská autorita je velmi důležitá věc, která ukazuje kvalitu rodičů. Rodiče svou autoritu mohou získat, zpevnit, ale také ztratit. Rodičovská autorita je věc křehká, kterou by rodiče měli neustále upevňovat. Často rodiče svou autoritu oslabí nebo ztratí v důsledku rozvodu, kdy dítě ztrácí budované jistoty. (Prchal, 1988, s. 90)

Rodiče se často bojí, že u svých dětí mnohdy pracně budovanou autoritu ztratí, často ovšem nejde o ztrátu autority, ale o její vývoj a posun. To si ovšem mnozí rodiče neuvědomují. (Matějček, 1986, s. 308)

„Autorita je zastoupena ve všech životních situacích, určuje a ovlivňuje vztahy mezi lidmi v rodině, v partnerských vztazích, ve škole, na pracovišti, i v rámci volnočasových aktivit.“ (Vališová, Kasíková eds., 2011, s. 451)

Každá rodina je jiná a každý za rodinu považuje něco či někoho jiného. Podle toho, jak vychováváme své děti, nás ony považují buď za úplnou, nebo částečnou autoritu. A nejen nás, ale i ostatní lidi kolem sebe. Někdy, svou vinou, rodiče nemají žádnou autoritu. Záleží na tom, jak mají nastavené hodnoty, které dětem od narození vštěpuje jejich okolí, především však rodiče. Vždyť pro děti jsou první autoritou právě rodiče a jejich blízcí. Pokud budou rodiče postupovat správně, svou autoritu si nejen udrží, ale i upevní. Jaký je tedy ten správný postup? Stačí se dítěti věnovat, naslouchat mu. Uznat když má pravdu a pochválit ho, když se mu něco povede. Zajímat se o to, co dítě trápí nebo těší. Je také důležité ukázat, že sami rodiče poctivě plní své povinnosti a splní, co slíbili.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUM

Teoretická část bakalářské práce *Proměny rodičovské autority* se zaměřuje na historii rodiny, vymezení pojmu rodina a typy rodin, vymezení pojmů výchova, výchovné styly, autorita, druhy autorit a autorita v rodině.

Praktická část navazuje na teoretickou část bakalářské práce. Zjišťuje se, zda rodiče vědí, co je autorita a jestli se za ni pokládají, jaký mají se svými dětmi vztah a jak své děti vychovávají. Získané výsledky jsou následně vyhodnoceny a srovnány na základě pohlaví, věku, počtu dětí a místa bydliště rodičů. Stanoví se výzkumné cíle, popisují se zvolené metody sběru dat a to, jak jsou data vyhodnocena.

4.1 Výzkumný cíl

Cílem práce je zjištění názoru rodičů na jejich autoritu na základě výchovy jejich dětí.

4.2 Výzkumná otázka

Jaký je názor rodičů na jejich autoritu na základě výchovy jejich dětí?

Dílčí otázky

1. Jak definují respondenti pojem autorita? (ot. 5)
2. Jaký postoj mají respondenti k vlastní rodičovské autoritě? (ot. 6, 7, 8, 9, 11, 12)
3. Jaký názor mají respondenti na autoritu rodičů dnes a dříve? (ot. 10)
4. Jak hodnotí respondenti svůj vztah s dětmi? (ot. 13, 14, 15, 16)
5. Jak respondenti své děti vychovávají? (ot. 17, 18)
6. Jakou formu trestů preferují respondenti nejčastěji? (ot. 19, 20, 21)

4.3 Metoda výzkumu

Výzkum je realizován kvantitativním výzkumem za pomoci dotazníkového šetření, který je podle Chrástky (2007, s. 163) velmi často užívanou metodou pro získávání dat. Díky této metodě jsou shromážděna data od velkého počtu respondentů za poměrně krátkou dobu a díky zaručení anonymity je větší pravděpodobnost, že dotazovaní budou odpovídat pravdivě

a nevadí jim ani otázky týkající se jejich soukromí. Při vyhodnocování dat používáme výzkum popisný.

4.4 Výzkumný soubor

Respondenti jsou stanoveni dostupným výběrem. Zvolili jsme rodiče dětí ze Zlína a okolí. Jedná se o dospělé osoby ženského i mužského pohlaví, které mají alespoň jedno dítě. Výběr respondentů byl náhodný, kdy autorka rozdala dotazník svým spolužákům na UTB, dále nechala dotazníky volně k odběru v obchodě v Biskupicích, na ZŠ Hřivínův Újezd a zbylé dotazníky rozdala svým známým, kteří mají děti.

Dotazníky byly rozdávány v období od 2. února do 7. března 2016. Rozdáno bylo 150 dotazníků a vráceno bylo 114 dotazníků.

Otázky byly rozděleny do čtyř skupin:

1. První část dotazníku je věnovaná demografickým otázkám, které jsou informační. Autorka zde zjišťuje pohlaví, věk, počet dětí a místo bydliště respondentů.
2. V druhé části dotazníku se autorka dotazuje na rodičovskou autoritu a na to jak ji vnímají právě rodiče.
3. Třetí část dotazníku zjišťuje jaký si rodiče myslí, že mají se svými dětmi vztah a jak je vychovávají.
4. V poslední čtvrté části se autorka ptá, jaký je postoj rodičů k trestům.

4.5 Zpracování dat

Data byla vyhodnocena nejprve v tabulce četností tzv. čárkovací metodou. Poté byla každá otázka za pomoci tabulek a grafů zpracována a vložena do praktické části naší bakalářské práce. Grafy a tabulky byly doplněny o písemné vyhodnocení a popisky.

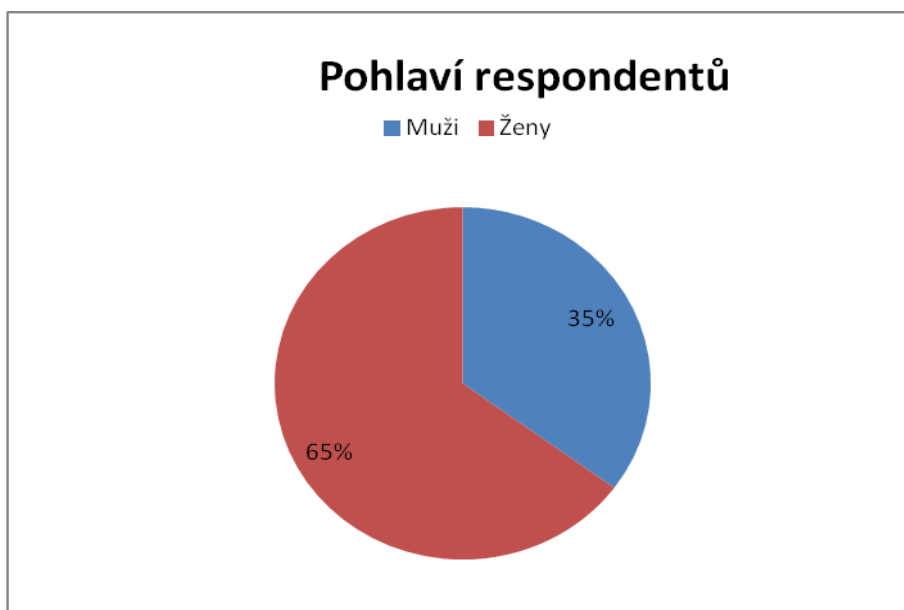
5 VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ

Vyhodnocení je realizováno za pomoci grafů a tabulek. U každé otázky je napsáno její vyhodnocení. Vyhodnocení je popisného charakteru, který může dát zpětnou vazbu respondentům, kteří by měli zájem o výsledky

5.1 Identifikační údaje

Otázky 1 – 4 jdou demografické a zjišťují pohlaví, věk, počet dětí a místo bydliště respondentů. Jedná se o otázky informační a mají uzavřenou strukturu.

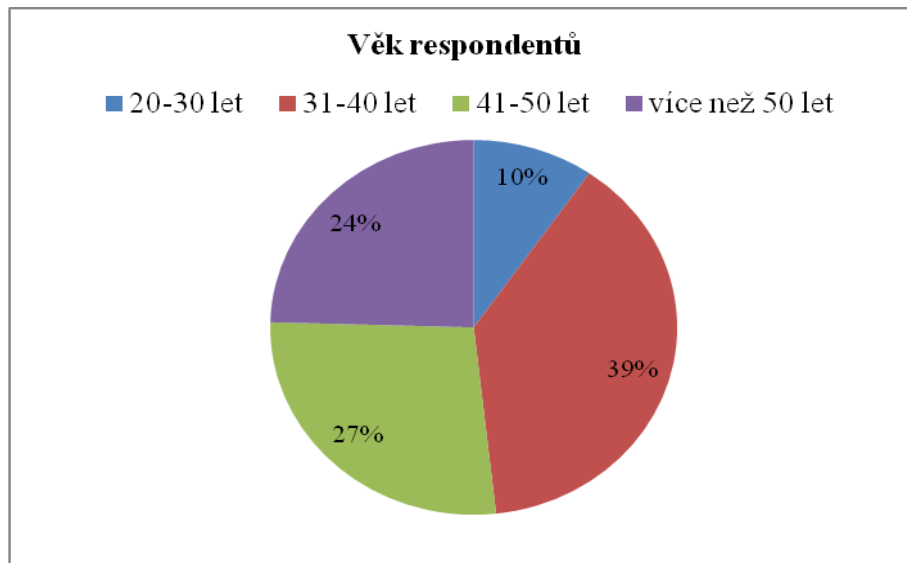
Otázka č. 1 – Jste?

Graf č.1 – Jste

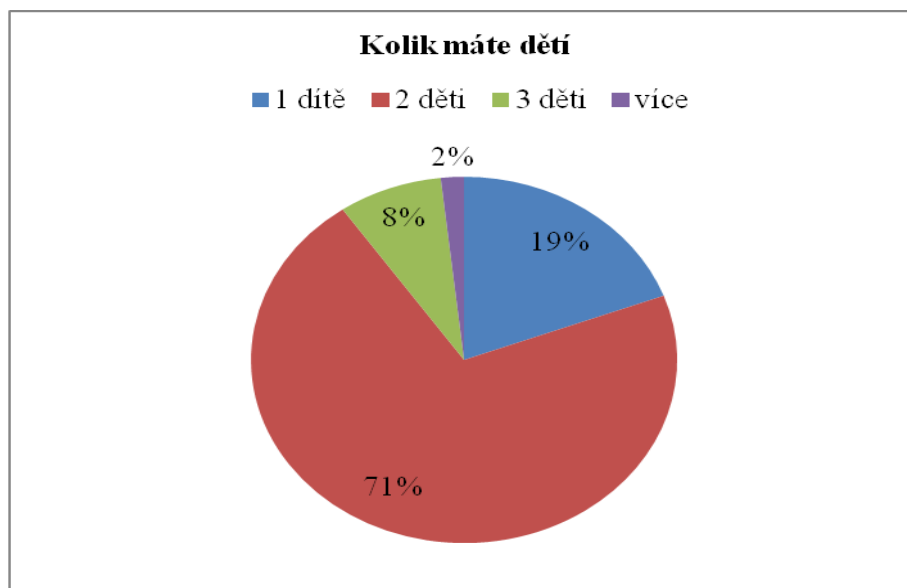
Z šetření vyplívá, že ze 114 respondentů bylo 74 (65%) žen a 40 (35%) mužů.

Dotazníky byly rozdávány téměř rovnoměrně mezi muže a ženy, z výsledků proto vyplývá, že ženy při žádosti o vyplnění ochotněji spolupracují.

Otázka č. 2 – Kolik je Vám let?

Graf č. 2 – Kolik je Vám let

Z celkového počtu 114 respondentů bylo nejvíce ve věku 31 – 40 let a to 44 (39%). Nejméně bylo 11 (10%) respondentů ve věku 20 – 30 let, ostatních respondentů bylo přibližně stejně a to 31 (27%) ve věku 41 – 50 let a 28 (24%) ve věku více než 50 let.

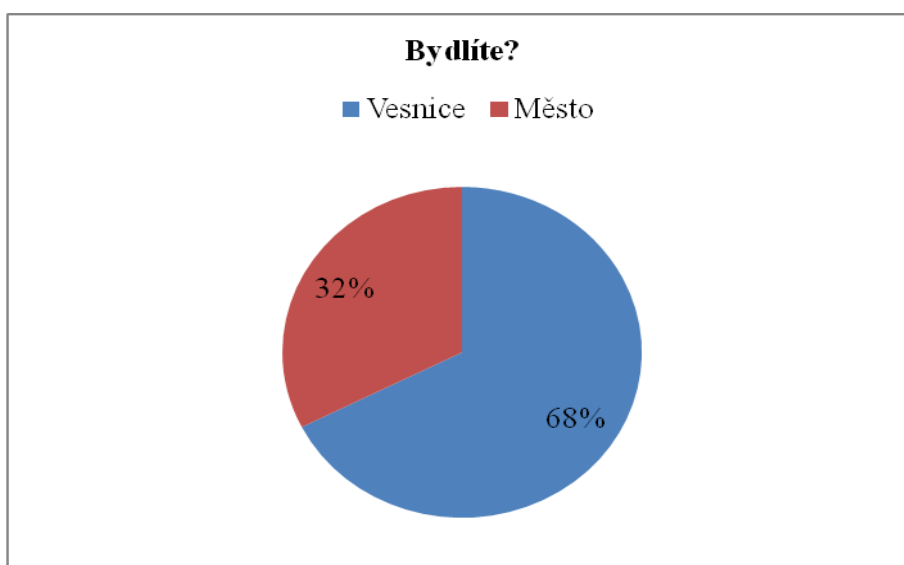
Otázka č. 3 – Kolik máte dětí?

Graf č. 3 – Kolik máte dětí

Nejvíce respondenti má dvě děti a to 81 (71%). Jedno dítě má 22 (19%) respondentů. 9 (8%) respondentů má tři děti a pouze 2 (2%) respondenti mají více než tři děti.

Z dotazníku vyplývá, že v dnešní době lidé nemají tak často více než dvě děti. Respondenti, kteří mají 1 dítě jsou většinou ve věku do 40 let, proto se tento stav může změnit. U respondentů, kteří napsali, že mají více než 3 děti, se jednalo o počet 4 a 5 dětí.

Otázka č. 4 – Bydlíte?

Graf č. 4 – Bydlíte

Největší počet respondentů bydlí na vesnici a to 77 (68%) a 37 (32%) ve městě. Větší část dotazníků byla poskytnuta k vyplnění v obcích Biskupice a Hřivínův Újezd. Menší část autorčiným spolužákům na UTB, kteří jsou ze Zlína a okolních měst, jako je Uherský Brod, Uherské Hradiště, Holěšov a další. Tomuto také odpovídají zjištěné výsledky šetření.

5.2 Rodičovská autorita

Otázky č. 5 – 12 patří do druhé skupiny, která se zaměřuje na rodičovskou autoritu a na postoj rodičů k ní. Jsou zde 2 otázky otevřené, 5 polouzavřené a 1 uzavřená struktura. V otázce 9 a 10 jsou respondenti vyzváni, aby svou odpověď odůvodnili.

Otázka č. 5 – Co si myslíte, že je autorita?

Respekt (přirozený)	55	Láska	3
Úcta	18	Já	3
Vzor	16	Příklad	3
Váženost	10	Schopnost rozhodovat	3
Poslušnost (bez řeči)	8	Komunikace	3
Osobnost (síla osobnosti)	6	Tolerance	2
Vliv	5	Zodpovědnost	2
Důvěra	4	Nevím	2
Schopnost vést lidi	4	Vůdce	2
Moc	4	Ostatní	14

Tabulky č. 1 Co si myslíte, že je autorita

V otázce č. 5 účastníci výzkumného šetření měli možnost vlastními slovy popsat, co je podle nich autorita. Respondenti často udávaly i několik možností odpovědi, nebo se rozepsali v několika větách. Proto jsou odpovědi shrnuty do nejvýstižnějších pojmů a umístěny v tabulce sestupně od nejčastěji používaného výrazu.

V kolonce ostatní jsou shrnuty odpovědi, které nebylo možno zařadit do žádné kategorie.

Ostatní: ohleduplnost; naslouchání; činy; akceptování; přirozený cit na chování dětí; schopnost udržet dětskou pozornost; porozumění; poskytnutí zázemí; převaha; rodiče; kompetence; spojení více schopností; být nad věcí a kompetence.

Respondenti, kteří se vyjádřili ve větách, nejčastěji udávali, že autorita je:

- Respektování dospělého dítětem. Uznání názoru.
- Jako osoba je to přirozeně respektovaný člen skupiny, podle kterého se ostatní řídí.
- Respekt vůči druhé osobě, úcta.
- Mít automatický respekt z někoho, koho si vážím.
- Osobnost, která má ze své pozice vliv na rozhodování a jednání druhých.
- Přirozený cit pro reakci na chování dítěte. Přirozená autorita je vzájemný respekt a přiměřená výchova, vedení.
- Někoho, koho si vážím a vím, že něco dokázal.

- Je to přirozená schopnost vést skupinu lidí.
- To co děláme, jak se chováme, jestli pomáháme. Prostě něco, co děti vidí u nás, se odráží u nich a tím se stáváme autoritou.
- Člověk, kterého si mohu za něco vážit.
- Nejde jen o poslušnost, ale i činy dospělého jedince.
- Autorita je přirozené uposlechnutí žádosti, prosby jednoho člověka a druhý rád žádost nebo prosbu vykoná.
- Vlastnost člověka, který je schopen budit respekt.
- Že ostatní členové rodiny mé rozhodnutí akceptují.
- Já, člověk, kterého respektují druzí.

Odpovědi JÁ byly napsány ve všech třech případech muži. Muži se často považují za hlavu rodiny a tím pádem za automatickou autoritu. Mají pocit, že by jim mělo být vyhověno vždy a bez jakýchkoli výhrad.

Otázka č. 6 – Rodiče jsou pro své dítě

a) Autoritou	72
b) Vzorem	78
c) Rovnocenným partnerem	22
d) Učitelem	38
e) Ochráncem	59
f) Jiné	17

Tabulka č. 2 – Rodiče jsou pro své děti

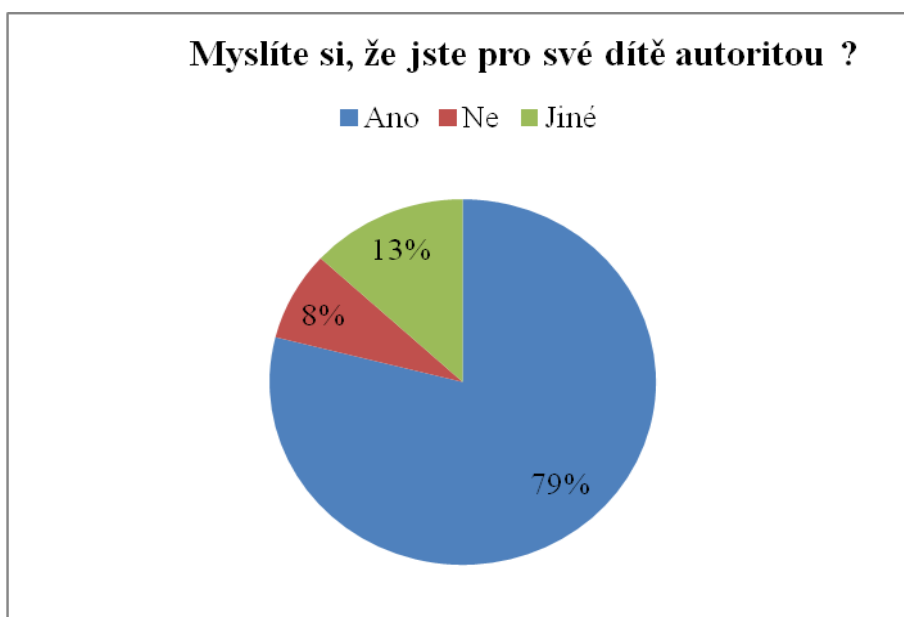
V otázce č. 6 byla respondentům nabídnuta možnost zvolit i z více možností odpovědí. Nejčastěji byla označována odpověď b) vzorem v 78 případech a odpověď a) autoritou v 72 případech. Možnosti c) rovnocenným partnerem zvolilo 22 respondentů, d) učitelem bylo zvoleno v 38 případech a e) ochráncem zvolilo 59 respondentů. Možnost vyjádřit svůj názor vlastními slovy zvolilo 17 respondentů.

Vyjádření respondentů: ne každý rodič je a chce být autoritou; vlastně vše (tuto odpověď napsalo 5 respondentů); odpověď a) neplatí vždy (tuto odpověď napsali 3 respondenti); pod-

le samotné rodiny; rodič = demokrat ne autorita; sponzorem; tím kdo určuje hranice; záleží na stylu výchovy, jestli je demokratická a podobně, nedokážu jednoznačně odpovědět; pomocníkem; rádce; individuální, ano i ne, obecně více rodičů je autoritou.

Z výsledků vyplývá, že rodiče pokládají za nejdůležitější pro výchovu svých dětí být nejen autoritou, ale i vzorem a ochráncem. Děti často napodobují chování rodičů a to nejen v dobré, ale i ve zlé. Proto by rodiče měli věnovat velkou pozornost tomu, jak se před dětmi chovají a co říkají. Ochráncem jsou rodiče dítěti nejen před druhými, ale i před nimi samotnými. Jen málo rodičů pokládá za důležité být pro dítě učitelem, i když prvních několik let svého života se dítě učí především od rodičů. Rovnocenným partnerem svému dítěti chce být jen velmi málo respondentů. Většinou se jednalo o dotazované ve věku od 31 do 40 let. Je velmi diskutabilní, jestli by mělo dítě být svému rodiči rovnocenným. Snad v době, kdy je již dospělé a rodič již nemá tolik pravomocí do jeho života zasahovat.

Otázka č. 7 – Myslíte si, že jste pro své děti autoritou?

Grag č. 5 – Myslíte si, že jste pro své děti autoritou

90 (79%) účastníků výzkumného šetření si myslí, že jsou pro své děti autoritou. Bylo by zajímavé rozšířit výzkum o názor dětí, zda tomu tak je i ve skutečnosti. Mnohdy se rodiče milně domnímají, že je dítě bere určitým způsobem, ovšem po rozhovoru s ním se zjistí, že je skutečnost odlišná. Pouhých 9 (8%) respondentů se domnívá, že autoritou svým dětem

nejsou, což opět nemusí být vždy pravda a ve skutečnosti pro děti autoritou jsou aniž si to uvědomují. 15 (13%) respondentů zvolilo třetí možnost vyjádřit se vlastními slovy, což jsou podle autorky nejvěrohodnější odpovědi rodičů.

Vyjádření respondentů: přirozenou autoritou; zatím ne (má 2 roky); částečně ano; když byli menší tak ano, ale čím jsou starší tím víc o tom pochybuju; někdy ano (tuto odpověď napsalo 5 respondentů); něco mezi tím; ano, ale většinou si to udělá po svém; nevím (tuto odpověď napsali 3 respondenti); záleží na osobnosti rodiče; spíš kamarád

Otázka č. 8 – Jak poznáte, že jste pro své dítě autoritou

a) Poslouchá bez odmlouvání	61
b) Poslechne, jakmile vidí, že jsem rozčilený	44
c) Poslechne, až pod pohrůžkou trestu	7
d) Neposlechne vůbec	1
e) Jiné	32

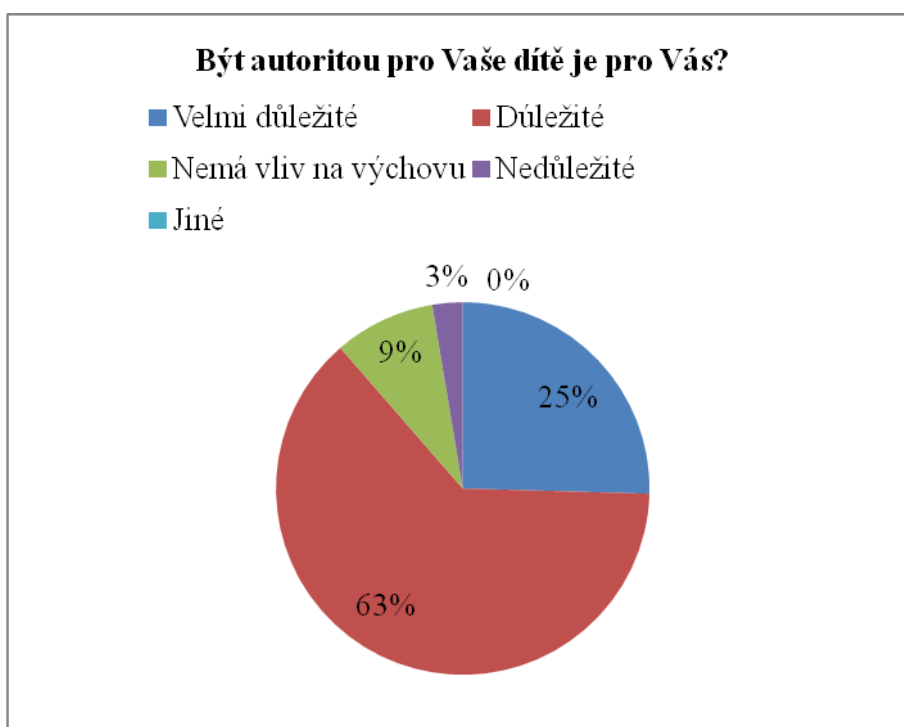
Tabulka č. 3 – jak poznáte, že jste pro své děti autoritou

Respondenti v této otázce měli možnost označit více odpovědí a odpovědět i vlastními slovy. Nejčastěji volili možnost a) Poslechne bez odmlouvání a to v 61 případech. Možnost b) Poslechne, jakmile vidí, že jsem rozčilený zvolilo 44 respondentů a c) Poslechne, až pod pohrůžkou trestu zvolilo 7 respondentů. Možnost, d) Neposlechne vůbec, zvolil 1 respondent. 32 respondentů využilo možnost vyjádřit se vlastními slovy.

Vyjádření respondentů: poslechne po vzájemném probrání problému (tuto odpověď napsalo 6 respondentů); splní postupně, co se po něm žádá; má svobodu vyváženou zodpovědností; cítím to; ptá se na důvod proč poslouchat; vše se odvíjí od dané situace (tuto možnost napsali 2 respondenti); respektuje mě, důvěřuje mi (tuto možnost napsali 2 respondenti); posloucháme a respektujeme se navzájem; v nápodobě; ze vztahu, který spolu máme; nebojí se přijít s jakýmkoli problémem, důvěřujeme si; respektují mě, i když se mnou nesouhlasí; když vidí, že jsem smutná; dokáže vyslechnout můj názor, radí se mnou; starší diskutují; správná motivace; nejde jen o poslušnost (tuto možnost napsali 2 respondenti); poslechne bez podmínek; říkají, že si mě váží; někdy je nutné vysvětlování, vyjednávání; nevím, jestli děti zatím ví, co je to autorita; poslouchají, jak se jim chce; po zdůvodnění udělají co je správné

V případě této otázky by bylo vhodné zvolit ještě další druh výzkumu a to pozorování. Pozorováním by se dalo zjistit, zda opravdu děti tak často poslouchají bez odmlouvání. Podle názoru autorky, respondenti zcela nepochopili směr otázky. Spíše odpovídali ne z vlastní zkušenosti, ale jak by se podle nich měla autorita poznat.

Otázka č. 9 – Být autoritou pro Vaše dítě je pro Vás?

Graf č. 6 – Být autoritou pro Vaše dítě je pro Vás

29 (25%) respondentů pokládá za velmi důležité být pro své dítě autoritou. Pro 72 (63%) respondentů je důležité být svému dítěti autoritou, 10 (9%) si myslí, že autorita nemá vliv na výchovu a pro 3 (3%) respondenty je nedůležité být autoritou svým dětem. Možnost vyjádřit se vlastními slovy ne zvolil ani jeden respondent.

Pro výchovu dětí je podstatné, aby své rodiče poslouchaly. Proto výsledky, kdy 88% rodičů považuje za důležité (velmi) být svým dětem autoritou, jsou výmluvné.

Odůvodnění k otázce č. 9

K otázce č. 9 se respondenti mohly vyjádřit vlastními slovy a to v podotázce: Svou odpověď odůvodněte. Odpovědi respondentů měli často několik vět, proto byly zrevidovány na nejfrekventovanější slova a slovní spojení, která jsou seřazena sestupně od nejčastěji užívaných.

Poslušnost (ale ne absolutní)	22
Bez odpovědí	17
Pro správný vývoj a budoucnost	9
Respekt	8
Má mě rádo (váží si mě)	7
Výchova řádného člověka	6
Vychovávání a vzor	5
Vzor rodinného života	5
Bez autority není výchova	4
Rodičovský příklad	4
Úcta	4
Důvěra	4
Pro nastavení mantinelů a ukázání co je a není správné	3
Základ správné výchovy	3
Rovnocenný partner	3
Ostatní	12

Tabulka č. 4 – Svou odpověď odůvodněte

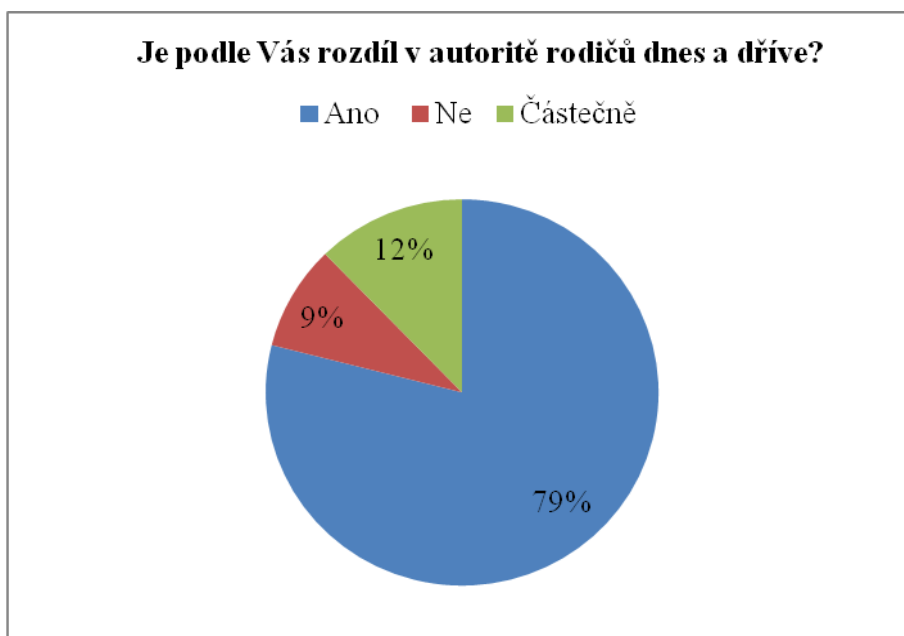
V kolonce ostatní jsou shrnuty odpovědi, které nebylo možno zařadit do žádné kategorie.

Ostatní: pro klid v domácnosti; je to správné; není třeba rozkazovat; jde o vztah rodičů a dětí; životní náplň; předání správné výchovy další generaci; o péči; být dobrým rodičem; jedná se o přirozený stav; autorita neovlivňuje výchovu; jedná se o přirozený stav.

Při odpovědi d) nedůležité, odůvodňovali respondenti svou odpověď takto: jde to i jinak; nepotřebuji být autoritu; dítě se má rozhodovat samo, ne pod nátlakem dospělého.

Je samozřejmostí, že rodič chce být autoritou z důvodu poslušnosti dětí, aby měly správný vývoj a výchovu, tím pádem dobrou budoucnost. Překvapením byly odpovědi, že má respondenta dítě rádo nebo proto, aby bylo rodiči rovnocenným partnerem. Respondenti chtěli nejspíš svou odpověď říci, že tak svou autoritu u dětí poznají. Zbylé odpovědi jsou více či méně pochopitelné a respondenti se často ve svých názorech shodovali nebo k sobě názorově přibližovali.

Otázka č. 10 – Je podle Vás rozdíl v autoritě rodičů dnes a dříve? (+ - jedna generace)

Graf č. 7 – Je podle Vás rozdíl v autoritě rodičů dnes a dříve (+ - jedna generace)

Většina respondentů 90 (79%) si myslí, že je rozdíl v autoritě dnes a dříve. 10 (9%) respondentů si myslí, že není rozdíl a 14 (12%) respondentů si myslí, že je částečný rozdíl v autoritě dnes a dříve.

Není překvapující názor respondentů, že je rozdíl v autoritě dnes a dříve. Každá generace má pocit, že ta jejich byla jiná, slušnější, nekonfliktnější, poslušnější, prostě lepší. Rozdíl tu samozřejmě je. Především v čím dál vyspělejší technice a dřívějším věku dětí, kdy se sní učí zacházet. Táke je patrné, že rodiče s dětmi mnohem výce komunikují. Ovšem děti zlobý stále stejně a vždy je na rodičích jak projeví svou autoritu a umravní je. Každá generace má prostě to svoje.

Odůvodnění otázky č. 10

Respondenti opět mohly svůj názor vlastními slovy odůvodnit v podotázce: Svou odpověď odůvodněte. Odpovědi respondentů byly často rozsáhlé, proto je autorka zrevidovala na nejfrekventovanější slova a slovní spojení.

Při odpovědi a)	Při odpovědi b)
-----------------	-----------------

Dnes je jiná doba	12	Bez odpovědi	4
Dříve děti poslouchaly bez výhrad	12	Žádný rozdíl není	3
Dříve měly děti k rodičům více úcty	10	Ostatní odpovědi	3
Dříve měly děti více respektu	6		
Dříve měli rodiče větší autoritu	6	Při odpovědi c)	
Dnes jsou děti negativně ovlivňovány médii	4	Dříve byla větší kázeň (ale menší možnost růstu)	5
Dříve byla výchova více založena na strachu	4	Dříve měly děti větší úctu a respekt	4
		Jde o generační rozdíly	2
Dříve musely děti poslouchat,		Bez odpovědi	1
dnes se s nimi vede dialog	3	Ostatní odpovědi	2
Dříve byla autorita vynucená	3		
Bez odpovědi	3		
Dnes mají rodiče málo času na děti	2		
Dnes je menší rodičovská autorita	2		
Dříve byly děti i rodiče skromnější	2		
Dříve byly více využívány tělesné tresty	2		
Dříve děti tolik s rodiči nediskutovaly	2		
Ostatní odpovědi	17		

Tabulka č. 5- Svou odpověď odůvodněte

V kolonce ostatní se opět skrývají názory respondentů, které nešli nikam zařadit. Odpovědi jsme rozčlenili do kategorií podle druhu odpovědi a vždy seřadily sestupně od nejvíce užívaných možností. V kolonkách ostatní jsou opět vždy shrnuty odpovědi, které nebylo možno zařadit do žádné kategorie.

Ostatní:

odpověď a) ano

dnes jsou děti plnohodnotnou osobností; dříve naučená autorita, dnes přirozená; rodiče jsou vzorem a děti je napodobují; dříve museli děti poslouchat, dnes jsou rovnocenným partnerem; zatím nemám zkušenost; dříve řili děti v úplných rodinách, a z toho plně přirozená autorita; vnitřní pocit; momentálně neexistuje; dnes ovlivněna výchypva společností, chybí úcta a pokora ke stáří; dříve žili všichni spoli, nyní odděleně; dnes je na prvním místě kariéra, dříve opačně; dneska poslouchají spíše rodiče, život je více konzumní; velký rozdíl, působí na nás USA a dítě je osobnost; dříve příkazy, dnes nerespektování; dnes děti

odmítají autoritu, protože ji odmítají dospělí; dříve autoritativní stil výchovy, dnes demokratický; větší neúcta, nerespektování, zesměšňování

odpověď b) ne

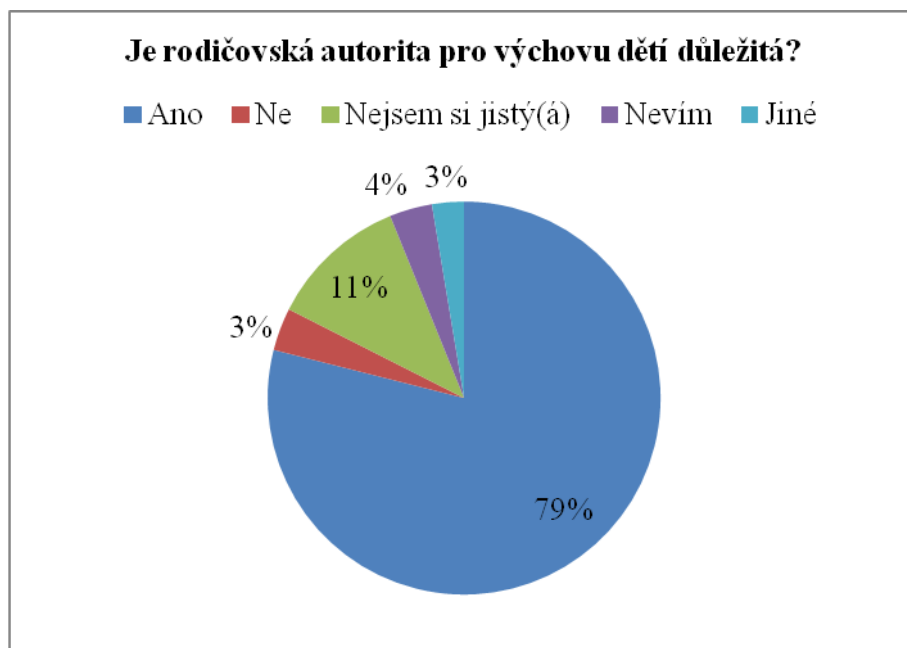
záleží na osobnosti; lidé se nemění, jen okolnosti; dnes výchova příliš liberální nebo ji zastávají instituce

odpověď c) částečně

dříve více času na děti; rozdíl v požadavcích na děti

Respondenti v odpovědích na tuto otázku byli velmi kreativní a jejich odpovědi jen vyjimečně obsahovali méně než tři slova. Až na 8 respondentů, kteří nenapsaly žádné vyjádření. Svou odpověď zřejmě nepotřebovali dále rozvádět.

Otázka č. 11 – Je rodičovská autorita pro výchovu dětí důležitá?

Graf č. 8 – Je rodičovská autorita pro výchovu dětí důležitá

90 (79%) respondentů odpovědělo, že je autorita pro výchovu dětí důležitá, 4 (3%) odpověděli, že není důležitá. 13 (11%) si není jistých a 4 (3%) neví jestli je autorita pro výchovu dětí důležitá. 3 (3%) respondenti odpověděli vlastním slovi.

Vyjádření respondentů: měla by být, stačí příklad rodičů; záleží na osobnosti rodiče, ale asi ano; záleží na situaci

Již podle výsledků v některých předchozích otázkách je patrné, že respondenti mají snahu být dětem autoritou. Proto výsledky otázky č. 11 jsou poze potvrzením již zjištěného. A to, že autorita se snoubí s výchovou. Rodičovství je náročné, obzvláště když chcete být dobrým rodičem. Být svému dítěti autoritou může často usnadnit výchovu a stresy, jak pro dítě, tak pro rodiče, s ní spojené.

Otázka č. 12 – Jak by měli rodiče autoritu u svých dětí získat?

Příkladem	27	Vysvětlováním	4
Nasloucháním	17	Trpělivostí	4
Rozhovorem	13	Radou	3
Vzorem	12	Výchovou	3
Důsledností	10	Upřímností	3
Láskou	9	Úctou	2
Trpělivostí	7	Porozuměním	2
Nevím	6	Být oporou	2
Předáním zkušeností	6	Poslušností	2
Nenásilně	5	Od mala učit děti vážit si druhých	2
Přísností	5	Ostatní	19
Respektováním (i dětí)	5		
Důvěrou	5		

Tabulka č. 6 – Jak by měly rodiče autoritu u svých dětí získat

Na otázku č. 12 respondenti mohli v dotazníku napsat jak si myslí, že lze autoritu u dětí získat. Pro velké množství odpovědí se autorka pokusila vše shrnout do tabulky, která je sepsána sestupně od nejčastěji užívaných výrazů. V kolonce ostatní jsou opět shrnuty odpovědi, které nebylo možno zařadit do žádné kategorie.

Ostatní odpovědi: spravedlností; rozumnými tresty; kamarádstvím; od mala učit děti vážit si druhých; děti odměňovat; věnovat se jim, svým přístupem; přirozeným vlivem; nelze vysvětlit; nastavením hranic; oba rodiče by měli vychovávat stejně a stát si za tím; děti by měly pomáhat a rodiče být důslední; asi přístupem ke všemu; záleží na situacii povaze

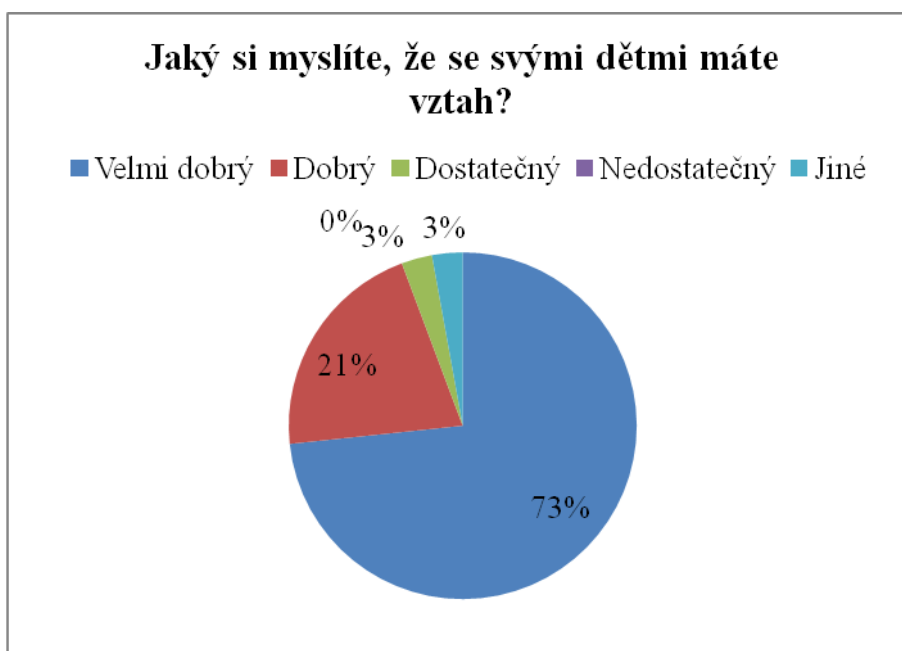
rodičů i dětí; osobností; musí se budovat od narození dítěte, ale ne být jeho otrokem; až budete rodiči pochopíte; spravedlivostí

Nejedná se zde pouze o získávání autority, ale o propojení s výchovou. Z odpovědí respondentů je proto patrné, jak se snaží své děti vychovávat. V dnešní době se propaguje nenásilný styl výchovy, což se dá z odpovědí vyčíst. Dnes rodiče s dětmi hodně komunikují a snaží se jim věci vysvětlovat a porozumět jejich pocitům.

5.3 Výchova dětí

Otázky č. 13 – 18 patří do třetí skupiny otázek, které se věnují vztahu rodičů s dětmi a jak své děti vychovávají. Jsou zde 3 otázky uzavřené a 3 otázky polouzavřené.

Otázka č. 13 – Jaký si myslíte, že se svými dětmi máte vztah?

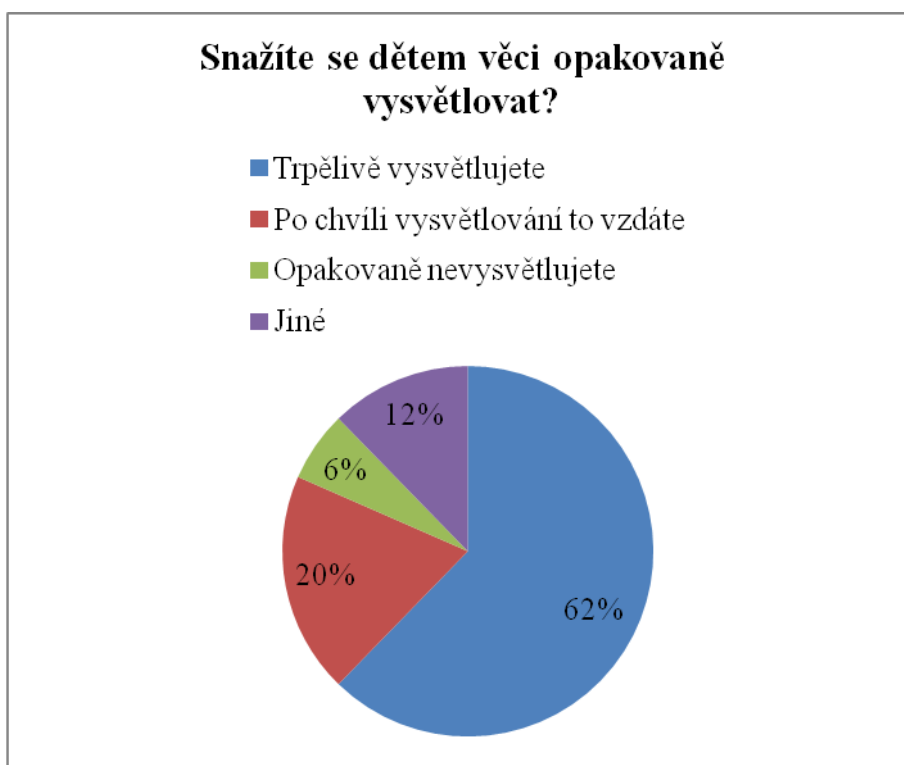
Graf č. 9 – Jaký si myslíte, že se svými dětmi máte vztah

77 (73%) respondentů považuje svůj vztah se svými dětmi za velmi dobrý, proto zvolili možnost a). 32 (21%) respondentů si myslí, že se svými dětmi má dobrý vztah, proto zvolili možnost b). Je velmi povzbuzující, že tolik rodičů se svými dětmi vychází a mají dobrý, respektive velmi dobrý vztah. Možnost c) zvolili 3 (3%) respondenti, kteří svůj vztah s

děti považují za dostatečný. Ani jeden respondent nevolil variantu d) nedostatečný. 3 (3%) respondenti využili možnost e) jiné, kde se mohli vyjádřit vlastními slovy.

Vyjádření respondentů: má mě rád; jak kdy (tuto odpověď napsali 2 respondenti)

Otázka č. 14 – Snažíte se věci svým dětem opakovaně vysvětlovat?

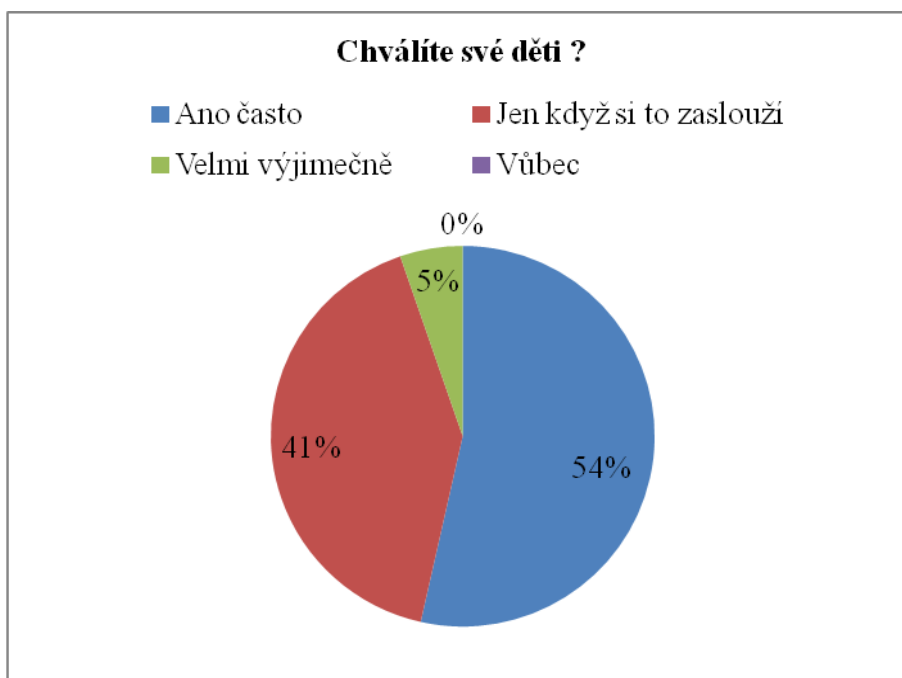
Graf č. 10 - Snažíte se věci svým dětem opakovaně vysvětlovat

Respondenti si nejčastěji volili odpověď a) trpělivě vysvětlují 71(62%). Což je velmi přínosté pro dobré vztahy s dětmi a koresponduje to s předchozí otázkou. Odpověď b) po chvíli vysvětlování to vzdám, zvolilo 22 (20%) respondentů. Dětem často trvá než něco pochopí, ale v mnohých případech věc pochopí až po chvílce vlastního uvažování. Proto není vždy na škodu vysvětlování vzdát (přerušit) a dítěti nechat chvílku na přemýšlení. 7 (6%) respondentů zvolilo variantu c) opakovaně nevysvětlují, což není přínosem pro dítě. I někteří dospělí potřebuje věci několikrát zopakovat než je pochopí. Ve variantě d) jiné mohli respondenti opět vyjádřit svůj názor vlastními slovy.

Vyjádření respondentů: podle situace (napsalo 5 respondentů); na to musí být správná doba; trochu opakují pak křičím; vysvětlují netrpělivě; domlouváme se na pravydlech; nejdříve

opakovaně vysvětlují, ale při opakovaném nepochopení zvyšují hlas; vysvětlují, ale bčas vyteču; podle dítěte, někdy a) někdy c); po větší chvíli vysvětlování to vzdám

Otázka č. 15 – Chválíte své dítě?

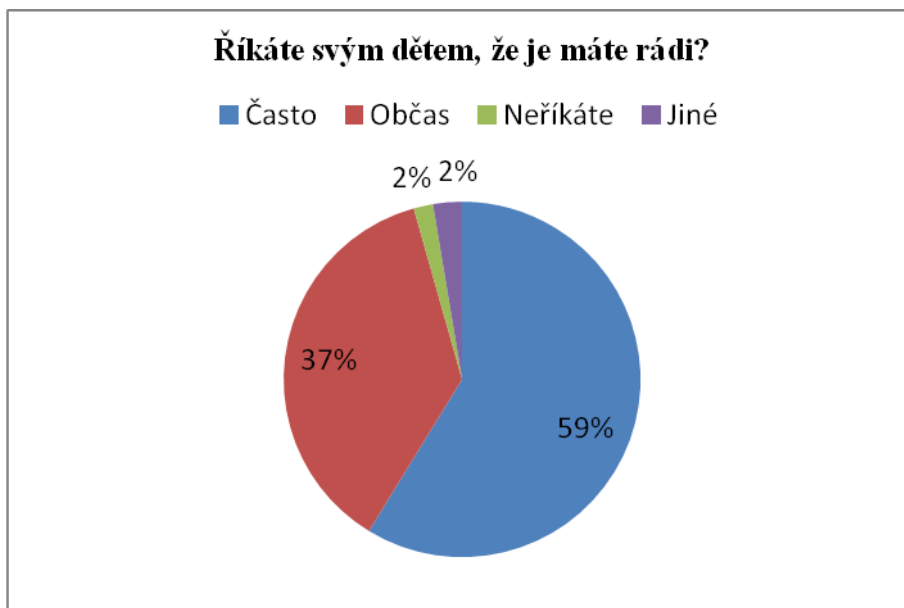

Graf č. 11 - Chválíte své dítě

Nejčastější odpovědí byla varianta a) ano často, kterou zvolilo 61 (54%) respondentů a variantu b) jen když si to zaslouží zvolilo 47 (41%) respondentů. Variantu c) velmi výjimečně zvolilo pouze 6 (5%) respondentů a variantu d) vůbec nezvolil ani jeden respondent.

Největší motivací a odměno pro děti je pochvala. Je to pro ně povzbuzení a motivace k další práci. I dospělí je rád, když ho někdo za jeho odvedenou práci pochválí. Ovšem ani chválou by se nemělo plítvat. Pokud rodiče dítě chválí i za sebemenší mališkosť, nebude mít chvála správný účinek a ono stratí potřebu zlepšovat se a může ustrnout na mrtvém botě v dané činnosti.

Otázka č. 16 – Říkáte svým dětem, že je máte rádi?

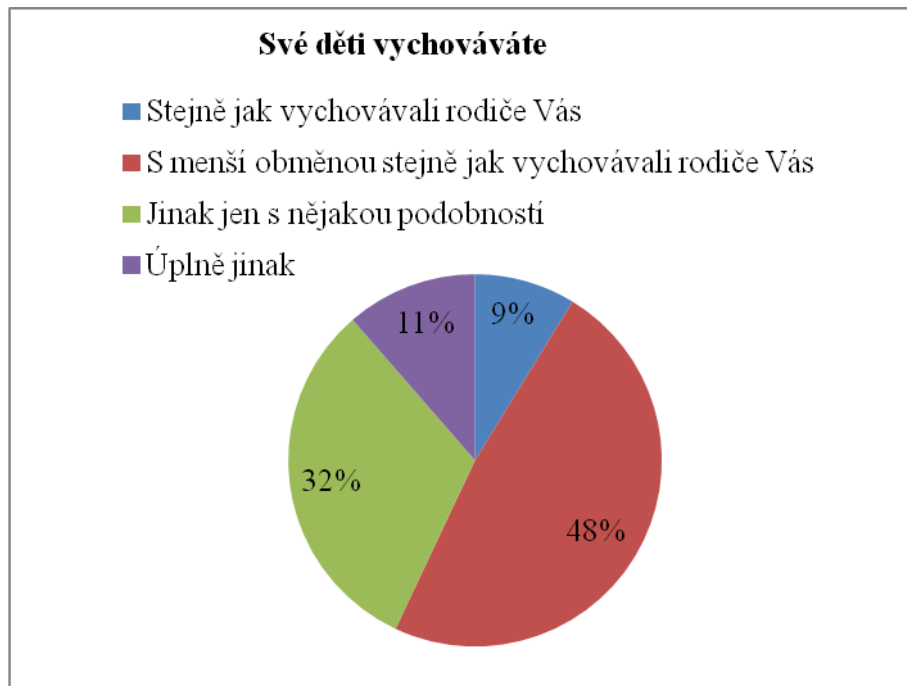
Graf č. 12 - Říkáte svým dětem, že je máte rádi

68 (59%) respondentů odpovědělo, že svým dětem říkají často, že je mají rádi, což je varianta a). Variantu b) občas zvolilo 42 (37%) respondentů. 2(2%) respondenti svým dětem neříkají, že je mají rádi a proto zvolili variantu c). 3 (2%) respondenti si zvolili možnost d) jiné, kde mohli respondenti opět vyjádřit svůj názor vlastními slovy.

Vyjádření respondentů: dítě to musí vycítit samo; ne každý den, ale často; jeden respondent zvolil pouze možnost jiné, ale neodpověděl

Výchova dětí nespočívá jen v plnění příkazů a poslušnosti. Děti potřebují cítit, že jsou milované a žádané. Některým dětem stačí úsměv, pohlazení nebo slova uznání. Jiné chtějí slyšet od svých rodičů „mám tě rád“. V tomhle ohledu jsou děti malí dospělí. Ovšem děti nejsou často schopny znaky toho, že jsou milovány, rozpoznat. Nemají tolik zkušeností, neboť se zatím vše učí a vyvíjejí se.

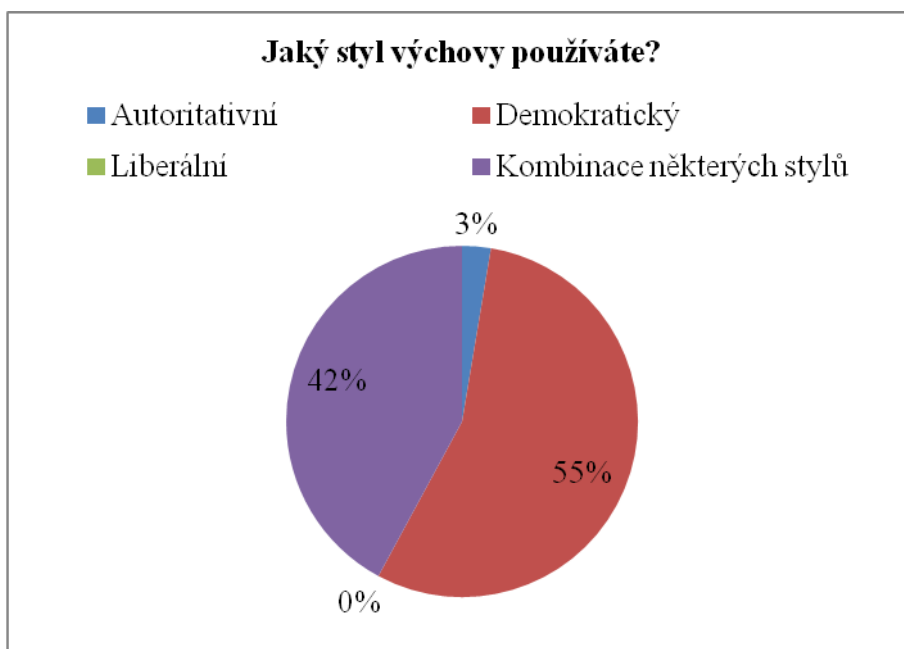
Otázka č. 17 – Své děti vychováváte

Graf č. 13 - Své děti vychováváte

Nejčastější odpovědí byla varianta b) s menší obměnou stejně jak vychovávali rodiče Vás, kdy odpovědělo 55 (48%) respondentů. Druhou nejvíce voleno odpovědí byla varianta c) jinak jen s nějakou podobností a to 36 (32%) respondenty. Variantu d) úplně jinak zvolilo 13 (11%) respondentů a nejméně variantu a) stejně jak vychovávali rodiče Vás zvolilo 10 (9%) respondentů.

Mladí lidé často říkají, že nebudou ve výchově svých dětí následovat rodiče. Skutečnost však mnohdy bývá jiná. Své děti nakonec velmi často vychovávají stejně nebo obdobně jako byli vychováváni oni. Tomu odpovídají odpovědi respondentů.

Otázka č. 18 – Jaký styl výchovy používáte?

Graf č. 14 - Jaký styl výchovy používáte

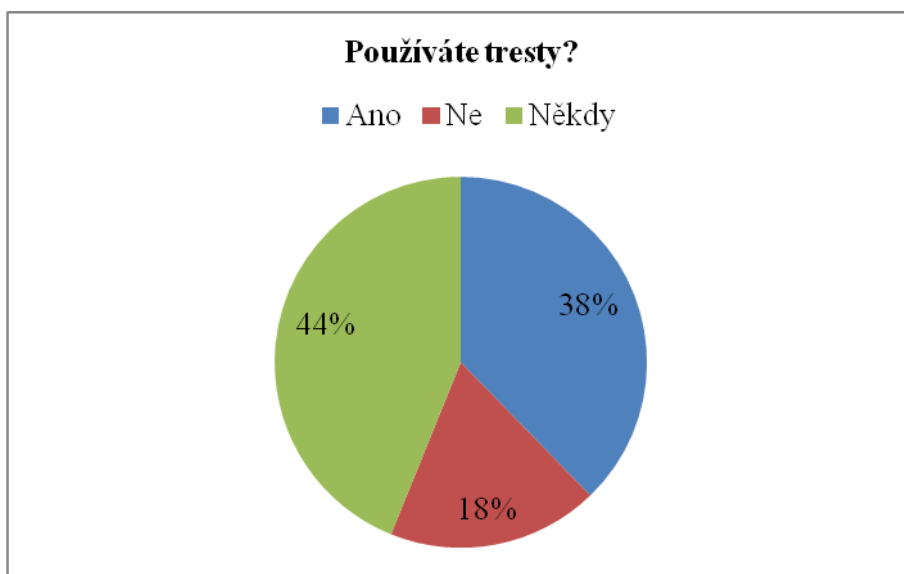
Pouze 3 (3%) respondenti zvolili variantu a) autoritativní. 63 (55%) respondentů zvolilo variantu b) demokratick. Žádný respondent nezvolil variantu c) liberální a 48 (42%) zvolilo variantu d) kombinace několika stylů.

Demokratický styl výchovy je dnes velmi populární, ovšem ne vždy se s dětmi dá rozumně domluvit a rodič je nucet sáhnout k autoritativní výchově. Děti mají dnes mnohdy větší přehled než rodiče a často s rodiči diskutují. Každý rodič zná situaci, kdy byl nucen říct „a dost, prostě to uděláš“. Jak postupovat při výchově a jaký styl použít záleží na situaci a povaze dítěte.

5.4 Používání trestů

Otázky č. 19 – 21 patří do čtvrté skupiny otázek, které se věnují trestání dětí. Jedná se o jednu otázku uzavřenou a dvě polouzavřené.

Otázka č. 19 – Používáte tresty?

Graf č. 15 – Používáte tresty

Variantu a) ano zvolilo 43 (38%) respondentů, b) ne zvolilo 21 (18%) a variantu c) někdy 50 (44%) respondentů.

Trest je mnohdy neúčinnější výchovný prostředek. Záleží však na situaci, míře prohřešku a především na věku dítěte jaký trest použít. I respondenti, kteří zvolili možnost b) ne jistě někdy zvišili hlas nebo dítěti něco zakázali. Každý rodič někdy použije nějakou formu trestu.

Otázka č. 20 – Jaké tresty používáte?

a) Zákazy	74
b) Křik	46
c) Vyhrožování	16
d) Fyzické tresty	17

e) Jiné	27
---------	----

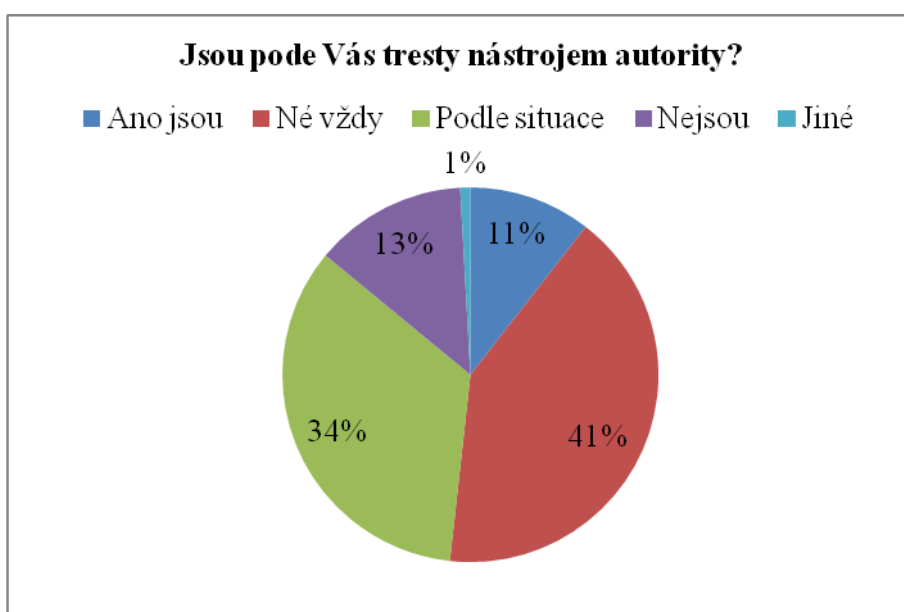
Tabulka č. 7 – Jaké tresty používáte

V této otázce mohli respondenti zvolit i více odpovědí a mohli ve variantě e) vyjádřit svůj názor vlastními slovy. Nejčastěji respondenti volili variantu a) zákazy a to v 74 případech. Variantu b) křik zvolilo 46, variantu c) vyhrožování 16 a variantu d) fyzické tresty 17 respondentů. Variantu e) jiné pro vyjádření svého názoru využilo 27 respondentů.

Vyjádření respondentů: podle závažnosti situace (napsali 2 respondenti); kombinace trestů; domácí práce a oprava; důsledek toho, co provedli, si musí zahladit; plácnutí po zadku ruce; zakáží oblíbenou věc; dohodou; snaha domluvy (napsali 2 respondenti); přestanu si dítěte na chvíli všímat; psychický tlak; psaní trestů; ne (napsalo 13 respondentů, všichni při předchozí odpovědi na otázku č. 19 b) ne); snažíme se domluvit a udělat nápravu; odebráním výhod.

Fyzické tresty jsou dnes na ústupu a ve školách i mimoškolních zařízeních jsou úplně zakázané. Někdy ovšem při výchově vzdorovitého, drzého a umíněného dítěte plácnutí po zadku není na škodu. Nejčastěji ovšem, což dokazují i zvolené odpovědi respondentů, jsou využívány zákazy a křik. Odepřít dítěti jeho oblíbenou věc či činnost mu dá šanci nad situací přemýšlet, přehodnotit své chování a je to často účinnější než fyzický trest, který dítěti může ublížit nejen fyzicky, ale i psychicky.

Otázka č. 21 – Jsou podle Vás tresty nástrojem autority?

Graf č. 16 - Jsou podle Vás tresty nástrojem autority

Nejčastější odpovědí 47 (41%) byla varianta b) ne vždy. Variantu a) ano jsou, zvolilo pouze 12 (11%) respondentů, variantu c) podle situace 39 (34%) a variantu d) nejsou 45 (13%) respondentů. Variantu e) jiné si zvolil pouze 1 (1%) respondent, který měl možnost se vyjádřit vlastními slovy.

Vyjádření respondentů: nevím

Autorka usuzuje, že podle výsledků se většina respondentů (41% ne vždy a 34% podle situace) shoduje v názoru na trest a autoritu. Trest má podle situace a ve správný čas ten pravý účinek, tím pádem je jeho vykonavatel tou pravou autoritou.

6 SHRNU TÍ VÝSLEDKŮ

V této kapitole jsou vyhodnoceny stanovené dílčí výzkumné otázky.

Výzkumná otázka č. 1: Jak definují respondenti pojem autorita?

Účastníci výzkumného šetření měli možnost v otázce č. 5 vlastními slovy popsat, co je podle nich autorita. Respondenti často udávaly i několik možností odpovědi, nebo se rozepsali v několika větách. Proto jsou odpovědi shrnuty do nejvýstižnějších pojmů a umístěny v tabulce sestupně od nejčastěji používaného výrazu.

V kolonce ostatní jsou shrnuty odpovědi, které nebylo možno zařadit do žádné kategorie.

Ostatní: ohleduplnost; naslouchání; činy; akceptování; přirozený cit na chování dětí; schopnost udržet dětskou pozornost; porozumění; poskytnutí zázemí; převaha; rodiče; kompetence; spojení více schopností; být nad věcí a kompetence.

Respondenti, kteří se vyjádřili ve větách, nejčastěji udávali, že autorita je:

- Respektování dospělého dítětem. Uznání názoru.
- Jako osoba je to přirozeně respektovaný člen skupiny, podle kterého se ostatní řídí.
- Mít automatický respekt z někoho, koho si vážím.
- Osobnost, která má ze své pozice vliv na rozhodování a jednání druhých.
- Přirozený cit pro reakci na chování dítěte. Přirozená autorita je vzájemný respekt a přiměřená výchova, vedení.
- Autorita je přirozené uposlechnutí žádosti, prosby jednoho člověka a druhý rád žádost nebo prosbu vykoná.
- Vlastnost člověka, který je schopen budit respekt.
- Že ostatní členové rodiny mé rozhodnutí akceptují.
- Já, člověk, kterého respektují druzí.

Odpovědi JÁ byly napsány ve všech třech případech muži. Muži se často považují za hlavu rodiny a tím pádem za automatickou autoritu. Mají pocit, že by jim mělo být vyhověno vždy a bez jakýchkoli výhrad a to ne jenom ve výchově dětí.

Výzkumná otázka č. 2: Jaký postoj mají respondenti k vlastní rodičovské autoritě?

K zodpovězení této otázky byly využity dotazníkové otázky 6, 7, 8, 9, 11, 12

V otázce č. 6 čím jsou rodiče pro své děti, byla respondentům nabídnuta možnost zvolit i z více možností odpovědí. Nejčastěji byla označována odpověď b) vzorem v 78 případech a odpověď a) autoritou v 72 případech. Možnosti c) rovnocenným partnerem zvolilo 22 respondentů, d) učitelem bylo zvoleno v 38 případech a e) ochráncem zvolilo 59 respondentů. Možnost vyjádřit svůj názor vlastními slovy zvolilo 17 respondentů.

Z výsledků vyplývá, že rodiče pokládají za nejdůležitější pro výchovu svých dětí být nejen autoritou, ale i vzorem a ochráncem. Děti často napodobují chování rodičů a to nejen v dobré, ale i ve zlé. Proto by rodiče měli věnovat velkou pozornost tomu, jak se před dětmi chovají a co říkají. Ochráncem jsou rodiče dítěti nejen před druhými, ale i před nimi samotnými. Jen málo rodičů pokládá za důležité být pro dítě učitelem, i když prvních několik let svého života se dítě učí především od rodičů. Rovnocenným partnerem svému dítěti chce být jen velmi málo respondentů. Většinou se jednalo o dotazované ve věku od 31 do 40 let. Je velmi diskutabilní, jestli by mělo dítě být svému rodiči rovnocenným. Snad v době, kdy je již dospělé a rodič již nemá tolik pravomocí do jeho života zasahovat.

V Otázce č. 7 se respondenti měly zvolit, zda si myslí, že jsou pro své děti autoritou. 90 (79%) účastníků výzkumného šetření si myslí, že jsou pro své děti autoritou. Bylo by zajímavé rozšířit výzkum o názor dětí, zda tomu tak je i ve skutečnosti. Mnohdy se rodiče milně domnímají, že je dítě bere určitým způsobem, ovšem po rozhovoru s ním se zjistí, že je skutečnost odlišná. Pouhých 9 (8%) respondentů se domnívá, že autoritou svým dětem nejsou, což opět nemusí být vždy pravda a ve skutečnosti pro děti autoritou jsou aniž si to uvědomují. 15 (13%) respondentů zvolilo třetí možnost vyjádřit se vlastními slovy, což jsou podle autorky nejvěrohodnější odpovědi rodičů.

Respondenti, v otázce č. 8 jak poznáte, že jste pro své dítě autoritou, měli možnost označit více odpovědí a odpovědět i vlastními slovy. Nejčastěji volili možnost a) Poslechne bez odmlouvání a to v 61 případech. Možnost b) Poslechne, jakmile vidí, že jsem rozčilený zvolilo 44 respondentů a c) Poslechne, až pod pohrůžkou trestu zvolilo 7 respondentů. Možnost, d) Neposlechne vůbec, zvolil 1 respondent. 32 respondentů využilo možnost vyjádřit se vlastními slovy.

V případě této otázky by bylo vhodné zvolit ještě další druh výzkumu a to pozorování. Pozorováním by se dalo zjistit, zda opravdu děti tak často poslouchají bez odmlouvání. Podle názoru autorky, respondenti zcela nepochopili směr otázky. Spíše odpovídali ne z vlastní zkušenosti, ale jak by se podle nich měla autorita poznat.

Otázka č. 9 být autoritou pro Vaše dítě je pro Vás 29 (25%) respondentů pokládá za velmi důležité být pro své dítě autoritou. Pro 72 (63%) respondentů je důležité být svému dítěti autoritou, 10 (9%) si myslí, že autorita nemá vliv na výchovu a pro 3 (3%) respondenty je nedůležité být autoritou svým dětem. Možnost vyjádřit se vlastními slovy nezvolil ani jeden respondent. Pro výchovu dětí je podstatné, aby své rodiče poslouchaly. Proto výsledky, kdy 88% rodičů považuje za důležité (velmi) být svým dětem autoritou, jsou výmluvné.

K otázce č. 9 se respondenti mohly vyjádřit vlastními slovy a to v podotázce: Svou odpověď odůvodněte. Odpovědi respondentů měli často několik vět, proto byly zrevidovány na nejfrekventovanější slova a slovní spojení, která jsou seřazena sestupně od nejčastěji užívaných.

Je samozřejmostí, že rodič chce být autoritou z důvodu poslušnosti dětí, aby měly správný vývoj a výchovu, tím pádem dobrou budoucnost. Překvapením byly odpovědi, že má respondenta dítě rádo nebo proto, aby bylo rodiči rovnocenným partnerem. Respondenti chtěli nejspíš svou odpověď říci, že tak svou autoritu u dětí poznají. Zbylé odpovědi jsou více či méně pochopitelné a respondenti se často ve svých názorech shodovali nebo k sobě názorově přibližovali.

V otázce č. 11 respondenti volili odpověď na otázku, jestli je autorita pro výchovu důležitá. 90 (79%) respondentů odpovědělo, že je autorita pro výchovu dětí důležitá, 4 (3%) odpověděli, že není důležitá. 13 (11%) si není jistých a 4 (3%) neví jestli je autorita pro výchovu dětí důležitá. 3 (3%) respondenti odpověděli vlastním slovi.

Již podle výsledků v některých předchozích otázkách je patrné, že respondenti mají snahu být dětem autoritou. Proto výsledky otázky č. 11 jsou poze potvrzením již zjištěného. A to, že autorita se snoubí s výchovou. Rodičovství je náročné, obzvláště když chcete být dobrým rodičem. Být svému dítěti autoritou může často usnadnit výchovu a stresy, jak pro dítě, tak pro rodiče, s ní spojené.

Na otázku č. 12 respondenti mohli v dotazníku napsat jak si myslí, že lze autoritu u dětí získat. Pro velké množství odpovědí se autorka pokusila vše shrnout do tabulky, která je

sepsána sestupně od nejčastěji užívaných výrazů. V kolonce ostatní jsou opět shrnuty odpovědi, které nebylo možno zařadit do žádné kategorie.

Nejedná se zde pouze o získávání autority, ale o propojení s výchovou. Z odpovědí respondentů je proto patrné, jak se snaží své děti vychovávat. V dnešní době se propaguje nenásilný styl výchovy, což se dá z odpovědí vyčíst. Dnes rodiče s dětmi hodně komunikují a snaží se jim věci vysvětlovat a porozumět jejich pocitům.

Výzkumná otázka č. 3: Jaký názor mají respondenti na autoritu rodičů dnes a dříve?

Zda je rozdíl v autoritě dnes a dříve nám poskytla otázka č. 10- Většina respondentů 90 (79%) si myslí, že je rozdíl v autoritě dnes a dříve. 10 (9%) respondentů si myslí, že není rozdíl a 14 (12%) respondentů si myslí, že je částečný rozdíl v autoritě dnes a dříve.

Není překvapující názor respondentů, že je rozdíl v autoritě dnes a dříve. Každá generace má pocit, že ta jejich byla jiná, slušnější, nekonfliktnější, poslušnější, prostě lepší. Rozdíl tu samozřejmě je. Především v čím dál vyspělejší technice a dřívějším věku dětí, kdy se sní učí zacházet. Táke je patrné, že rodiče s dětmi mnohem více komunikují. Ovšem děti zloby stále stejně a vždy je na rodičích jak projeví svou autoritu a umravní je. Každá generace má prostě to svoje.

Respondenti opět mohli svůj názor vlastními slovy odůvodnit v podotázce: Svou odpověď odůvodněte. Odpovědi respondentů byly často rozsáhlé, proto je autorka zrevidovala na nejfrekventovanější slova a slovní spojení.

Respondenti v odpovědích na tuto otázku byli velimi kreativní a jejich odpovědi jen výjimečně obsahovali méně než tři slova. Až na 8 respondentů, kteří nenapsaly žádné vyjádření. Svou odpověď zřejmě nepotřebovali dále rozvádět.

Výzkumná otázka č. 4: Jak hodnotí respondenti svůj vztah s dětmi?

13 otázka zjišťovala, jaký mají respondenti se svými dětmi vztah. 77 (73%) respondentů považuje svůj vztah se svými dětmi za velmi dobrý, proto zvolili možnost a). 32 (21%) respondentů si myslí, že se svými dětmi má dobrý vztah, proto zvolili možnost b). Je velmi povzbuzující, že tolik rodičů se svými dětmi vychází a mají dobrý, respektive velmi dobrý

vztah. Možnost c) zvolili 3 (3%) respondenti, kteří svůj vztah s dětmi považují za dostatečný. Ani jeden respondent nezvolil variantu d) nedostatečný. 3 (3%) respondenti využili možnost e) jiné, kde se mohli vyjádřit vlastními slovy.

V otázce č. 14, zda dětem věci opakovaně vysvětlují respondenti nejčastěji volili odpověď a) trpělivě vysvětlují 71(62%). Což je velmi přínosté pro dobré vztahy s dětmi a koresponduje to s předchozí otázkou. Odpověď b) po chvíli vysvětlování to vzdám, zvolilo 22 (20%) respondentů. Dětem často trvá než něco pochopí, ale v mnohých případech věc pochopí až po chvílce vlastního uvažování. Proto není vždy na škodu vysvětlování vzdát (přerušit) a dítěti nechat chvílku na přemýšlení. 7 (6%) respondentů zvolilo variantu c) opakovaně nevysvětlují, což není přínosem pro dítě. I někteří dospělí potřebuje věci několikrát zopakovat než je pochopí. Ve variantě d) jiné mohli respondenti opět vyjádřit svůj názor vlastními slovy.

Nejčastější odpovědí na otázku č. 15, jestli své děti respondenti chválí, byla varianta a) ano často, kterou zvolilo 61 (54%) respondentů. Variantu b) jen když si to zaslouží zvolilo 47 (41%) respondentů. Variantů c) velmi vyjíměčně zvolilo pouze 6 (5%) respondentů a variantu d) vůbec nezvolil ani jeden respondent.

Největší motivací a odměno pro děti je pochvala. Je to pro ně povzbuzení a motivace k další práci. I dospělí je rád, když ho někdo za jeho odvedenou práci pochválí. Ovšem ani chválou by se nemělo plítvat. Pokud rodiče dítě chválí i za sebemenší mališkosť, nebude mít chvála správný účinek a ono stratí potřebu zlepšovat se a může ustrnout na mrtvém botě v dané činnosti.

V Otázce č. 16 odpovídali respondenti na otázku, zda říkají svým dětem, že je mají rádi. 68 (59%) respondentu odpovědělo, že svým dětem říkají často, že je mají rádi, což je varianta a). Variantu b) občas zvolilo 42 (37%) respondentů. 2(2%) respondenti svým dětem neříkají, že je mají rádi a proto zvolili variantu c). 3 (2%) respondenti si zvolili možnost d) jiné, kde mohli respondenti opět vyjádřit svůj názor vlastními slovy.

Výchova dětí nespočívá jen v plnění příkazů a poslušnosti. Děti potřebují cítit, že jsou milované a žádané. Některým dětem stačí úsměv, pohlazení nebo slova uznání. Jiné chtějí slišet od svých rodičů „mám tě rád“. V tomhle ohledu jsou děti malí dospělí. Ovšem děti nejsou často schopny znaky toho, že jsou milovány, rozpoznat. Nemají tolik zkušeností, neboť se zatím vše učí a vyvíjejí se.

Výzkumná otázka č. 5: Liší se výchova dětí v závislosti na pohlaví respondentů?

Nejčastější odpovědí na otázku č. 17, jak své děti vychováváte byla varianta b) s menší obměnou stejně jak vychovávali rodiče Vás, kdy odpovědělo 55 (48%) respondentů. Druhou nejvíce voleno odpovědí byla varianta c) jinak jen s nějakou podobností a to 36 (32%) respondenty. Variantu d) úplně jinak zvolilo 13 (11%) respondentů a nejméně variantu a) stejně jak vychovávali rodiče Vás zvolilo 10 (9%) respondentů.

Mladí lidé často říkají, že nebudou ve výchově svých dětí následovat rodiče. Skutečnost však mnohdy bývá jiná. Svě děti nakonec velmi často vychovávají stejně nebo obdobně jako byli vychováni oni. Tomu odpovídají odpovědi respondentů.

Styl výchovy měli respondenti zvolit v otázce č.18. Pouze 3 (3%) respondenti zvolili variantu a) autoritativní. 63 (55%) respondentů zvolilo variantu b) demokratick. Žádný respondent nezvolil variantu c) liberální a 48 (42%) zvolilo variantu d) kombinace několika stylů.

Demokratický styl výchovy je dnes velmi populární, ovšem ne vždy se s dětmi dá rozumně domluvit a rodič je nucet sáhnout k autoritativní výchově. Děti mají dnes mnohdy větší přehled než rodiče a často s rodiči diskutují. Každý rodič zná situaci, kdy byl nucen říct „ a dost, prostě to uděláš“. Jak postupovat při výchově a jaký styl použít záleží na situaci a povaze dítěte.

Výzkumná otázka č. 6: Jaké tresty preferují respondenti nejčastěji?

Variantu a) ano v otázce č. 19, zda používají tresty, zvolilo 43 (38%) respondentů, b) ne zvolilo 21 (18%) a variantu c) někdy 50 (44%) respondentů.

Trest je mnohdy nejúčinnější výchovný prostředek. Záleží však na situaci, míře prohřešku a především na věku dítěte jaký trest použít. I respondenti, kteří zvolili možnost b) ne jistě někdy zvišili hlas nebo dítěti něco zakázali. Každý rodič někdy použije nějakou formu trestu.

Otázka č. 20 zjišťovala jaké tresty respondenti používají. V této otázce mohli respondenti zvolit i více odpovědí a mohli ve variantě e) vyjádřit svůj názor vlastními slovy. Nejčastěji respondenti volili variantu a) zákazy a to v 74 případech. Variantu b) křik zvolilo 46, varian-

tu c) vyhrožování 16 a variantu d) fyzické tresty 17 respondentů. Variantu e) jiné pro vyjádření svého názoru využilo 27 respondentů.

Fyzické tresty jsou dnes na ústupu a ve školách i mimoškolních zařízeních jsou úplně zakázané. Někdy ovšem při výchově vzdorovitého, drzého a umíněného dítěte plácnutí po zadku není na škodu. Nejčastěji ovšem, což dokazují i zvolené odpovědi respondentů, jsou využívány zákazy a křik. Odepřít dítěti jeho oblíbenou věc či činnost mu dá šanci nad situací přemýšlet, přehodnotit své chování a je to často účinnější než fyzický trest, který dítěti může ublížit nejen fyzicky, ale i psychicky.

Nejčastější odpovědi na otázku č. 21 zjišťuje, zda jsou tresty nástrojem autority. 47 (41%) byla varianta b) ne vždy. Variantu a) ano jsou, zvolilo pouze 12 (11%) respondentů, variantu c) podle situace 39 (34%) a variantu d) nejsou 45 (13%) respondentů. Variantu e) jiné si zvolil pouze 1 (1%) respondent, který měl možnost se vyjádřit vlastními slovy.

Autorka usuzuje, že podle výsledků se většina respondentů (41% ne vždy a 34% podle situace) shoduje v názoru na trest a autoritu. Trest má podle situace a ve správný čas ten pravý účinek, tím pádem je jeho vykonavatel tou pravou autoritou.

6.1 Doporučení pro praxi

Výsledky nám ukázaly, že rodiče o to být autoritou svým dětem stále stojí a velká část dotazovaných se za ni považuje. Rodiče jsou dnes více, než dříve ovlivňováni společností a názory druhých. Přesto, nebo právě proto je velký posun ve výchově. Od autoritativního stylu, kdy děti museli poslouchat a neměli tolik prostoru k vlastnímu aktivnímu rozvoji, k demokratickému stylu, kdy se rodič s dítětem domluví na pravidlech a následcích jejich porušení. Dnes je více dáván důraz na potřeby dítěte a jeho práva. Tresty používá téměř každý rodič, fyzické tresty, ale jen výjimečně. Rodiče spíše preferují jako trest odebrání výhod, křik či odstranění následků neposlušnosti dítětem. Ať už rodiče použijí jakoukoli formu trestu, je důležité, aby dítě vědělo, že je milováno.

V praxi by rodiče jistě ocenili jednoduše sepsanou brožuru. Dozvěděli by se zde, zda ve výchově postupují správně nebo jak jinak postupovat pokud jejich způsob přestává fungovat či nefunguje vůbec. Přes velké množství dostupné literatury, postrádáme stručně a laicky sepsanou formu.

ZÁVĚR

Naše bakalářská práce se zabývala pohledem rodičů na autoritu, a jejími změnami za poslední generace. Cílem výzkumu bylo zjistit názor rodičů na jejich autoritu na základě výchovy jejich dětí. Jak rodiče vnímají autoritu, jaký na ni mají názor a jak vychovávají své děti, zjišťovalo dotazníkové šetření.

V teoretické části práce se zajímáme o proměny současné rodiny. Instituce rodiny, je zde již staletí. Jak se rodina v dnešní době proměnila, co se skrývá v historii rodiny a jaká je definice rodiny se dozvídáme v první kapitole. Dále se zde pokoušíme vymezit druhy a funkce rodiny. Druhá kapitola definuje pojem výchova a sní spojené výchovné styly. Záleží na rodičích, jaký zvolí k výchově přístup. Každý rodič někdy použil tresty i odměny. Fyzické tresty jsou v mnoha zemích Evropské Unie zakázány a to především ve školských zařízeních. V některých zemích jsou fyzické tresty zakázány úplně a to z důvodů omezení možnosti týrání dětí. Je ovšem diskutabilní, zda mírné plácnutí není v některých situacích účinnější než tisíc slov. Třetí kapitola definuje pojem autorita. Pokouší se vymezit typy autorit a to nejen v rodině, ale také v pracovním prostředí a v kolektivu. Rodiče svou autoritu začínají opět objevovat a zjišťovat jak s ní zacházet. Především v prvních letech života dítěte má rodič přirozenou autoritu. Především díky závislosti dítěte na rodičích a potřebě opory, ale také díky svým zkušenostem. Pokud rodiče s dítětem jednájí správně, mluví s ním a podporují ho, jejich autorita se vyvíjí a neměli by ji ztratit.

V praktické části dotazníkovým šetřením zjišťujeme postoj rodičů k autoritě a výchově jejich dětí, což byl i hlavní výzkumný cíl. Dalším bodem výzkumu bylo stanovení výzkumné otázky a dílčích otázek. Dále jsme popsali metody výzkumu, výzkumný soubor a jak byla data z dotazníku zpracována. V další části jsme vyhodnotily výsledky výzkumu a zpracovali je do tabulek a grafů. Vyhodnocenou část jsme rozdělili na čtyři části. První část dotazníku obsahuje otázky demografického typu. Jsou to otázky informační, které nám poskytují základní informace o respondentech. Druhá část je zaměřena na rodičovskou autoritu. Zjišťujeme postoj respondentů k rodičovské autoritě. Ve třetí části se respondentů dotazujeme, jaký mají se svými dětmi vztah a jak je vychovávají. Pozornost je zde také věnována generačním rozdílům ve výchově. V poslední, čtvrté část je věnována pozornost používání trestu respondenty. Na závěr práce jsme odpověděli na dílčí výzkumné otázky.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ČÁP, Jan. *Psychologie výchovy a vyučování*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 8070665343.
- [2] ČÁP, Jan a MAREŠ, Jiří. *Psychologie pro učitele*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-273-7.
- [3] ČERMÁKOVÁ, Marie, MAŘÍKOVÁ, Hana, ŠENDEROVÁ, J., TUČEK, Milan. *Proměny současné české rodiny. Rodina – gender – stratifikace*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. ISBN 80-85850-93-1.
- [4] GJURIČOVÁ, Šárka a Jiří KUBIČKA. *Rodinná terapie: systemické a narativní přístupy*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2390-7.
- [5] GOODY, Jack, [z anglického originálu... přeložila DIESTLEROVÁ, Petra]. *Proměny rodiny v evropské historii*. Vyd. 1. Praha: NLN, 2006. ISBN 80-7106-396-7.
- [6] GRECMANOVÁ, Helena. *Obecná pedagogika II*. Vyd. 1. Olomouc: Hanex, 1998. ISBN 808578324X.
- [7] HAVLÍK, Radomír a KOŤA, Jaroslav. *Sociologie výchovy a školy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-635-7.
- [8] HOSKOVCOVÁ, Simona a SUCHOCHLEBOVÁ RÝNTOVÁ, Lucie. *Výchova k psychické odolnosti dítěte: silní pro život*. Vyd.1. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2206-1.
- [9] CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [10] JANDOUREK, Jan. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3679-2.
- [11] LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1284-9.
- [12] MATĚJČEK, Zdeněk. Vyd. 1. Praha: Avicenum, 1986.
- [13] MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny v kontextu plánování péče*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-739-8.

- [14] MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-549-0.
- [15] MERTIN, Václav. *Ze zkušeností dětského psychologa*. Vydání první. Praha: Woltetrs Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-764-5.
- [16] PRCHAL, Josef. *Vychováváme děti*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988.
- [17] PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. 2. rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 1998. ISBN 8071782521.
- [18] PURVIS, Karyn B, CROSS, Davis R a SUNSHINE, Wendy Lyons. *Dítě v nové rodině*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4535-0
- [19] ŘÍČAN, Pavel. *S dětmi chytře a moudře: psychologie výchovy pro rodiče a prarodiče*. Vyd.1. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0343-8.
- [20] SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-559-8.
- [21] VALIŠOVÁ, Alena. *Autorita a proměny jejího pojetí v edukačním prostředí*. V Praze: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1939-2.
- [22] VALIŠOVÁ, Alena. *Jak získat, udržet a neztratit autoritu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2282-5.
- [23] VALIŠOVÁ, Alena, KASÍKOVÁ, Hana a BUREŠ, Miroslav. *Pedagogika pro učitele*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3357-9.
- [24] VALIŠOVÁ, Alena a ŠUBRT, Richard. *Jak získat a neztratit autoritu, aneb, Proč má maminka vždycky pravdu*. Vyd. 1. Praha: ISV, 2004. ISBN 80-86642-29-1.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Graf č.1 – Jste

Graf č. 2 – Kolik je Vám let

Graf č. 3 – Kolik máte dětí

Graf č. 4 – Bydlíte

Graf č. 5 – Myslíte si, že jste pro své děti autoritou

Graf č. 6 – Být autoritou pro Vaše dítě je pro Vás

Graf č. 7 – Je podle Vás rozdíl v autoritě rodičů dnes a dříve (+ - jedna generace)

Graf č. 8 – Je rodičovská autorita pro výchovu dětí důležitá

Graf č. 9 – Jaký si myslíte, že se svými dětmi máte vztah

Graf č. 10 - Snažíte se věci svým dětem opakovaně vysvětlovat

Graf č. 11 - Chválíte své dítě

Graf č. 12 - Říkáte svým dětem, že je máte rádi

Graf č. 13 - Své děti vychováváte

Graf č. 14 - Jaký styl výchovy používáte

Graf č. 15 – Používáte tresty

Graf č. 16 - Jsou podle Vás tresty nástrojem autority

SEZNAM TABULEK

Tabulky č. 1 Co si myslíte, že je autorita

Tabulka č. 2 – Rodiče jsou pro své děti

Tabulka č. 3 – jak poznáte, že jste pro své děti autoritou

Tabulka č. 4 – Svou odpověď odůvodněte

Tabulka č. 5- Svou odpověď odůvodněte

Tabulka č. 6 – Jak by měly rodiče autoritu u svých dětí získat

Tabulka č. 7 – Jaké tresty používáte

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha PI: DOTAZNÍK

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dobrý den milí rodiče,

jsem studentkou UTB ve Zlíně, obor sociální pedagogika. Pracuji na bakalářské práci s názvem Proměny rodičovské autority. Chtěla bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku, který nezabere více než pět minut Vašeho času. Dotazník je anonymní.

Dotazník:

1. Jste?

- a) Muž
- b) Žena

2. Kolik je Vám let?

- a) 20-30
- b) 31-40
- c) 41-50
- d) Více než 50

3. Kolik máte dětí?

- a) 1
- b) 2
- c) 3
- d) Více (napište kolik)

4. Bydlíte

- a) Na vesnici
- b) Ve městě

5. Co si myslíte, že je autorita?

.....

.....

6. Rodiče jsou pro své dítě (označte i více odpovědí)

- a) autoritou
- b) vzorem
- c) rovnocenným partnerem (kamarádem)
- d) učitelem

- e) ochráncem
- f) jiné.....

7. Myslíte si, že jste pro své dítě autoritou?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Jiné

8. Jak poznáte, že jste pro své dítě autorita? (zaškrtněte i více možností)

- a) Poslouchá bez odmlouvání
- b) Poslechne, jakmile vidí, že jste rozčilení
- c) Poslechne, až pod pohrůžkou trestu
- d) Nepslechne vůbec
- e) Jiné

9. Být autoritou pro Vaše děti je pro vás?

- a) Velmi důležité
- b) Důležité
- c) Nemá vliv na výchovu
- d) Nedůležité
- e) Jiné

Svou odpověď odůvodněte.

.....

.....

10. Je podle Vás rozdíl v autoritě rodičů dnes a dříve (+ - generace nazpět)?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Částečně

Svou odpověď prosím odůvodněte:

.....

.....

11. Je rodičovská autorita pro výchovu dětí důležitá?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nejsm si jistý (á)

- d) Nevím
- e) Jiné

12. Jak by měli rodiče autoritu u svých dětí získat?

.....

.....

13. Jaký si myslíte, že se svými dětmi máte vztah?

- a) Velmi dobrý
- b) Dobrý
- c) Dostatečný
- d) Nedostatečný
- e) Jiné

14. Snažíte se věci dětem opakovaně vysvětlovat?

- a) Trpělivě vysvětlujete
- b) Po chvíli vysvětlování to vzdáte
- c) Opakovaně nevysvětlujete
- d) Jiné

15. Chválíte své dítě?

- a) Ano často (více než 3x denně)
- b) Jen, když si to zaslouží
- c) Velmi výjimečně (minimálně 1x týdně)
- d) Vůbec

16. Říkáte svým dětem, že je máte rádi?

- a) Často (každý den)
- b) Občas (ve výjimečných situacích)
- c) Neříkáte
- d) Jiné

17. Své děti vychováváte:

- a) Stejně jak vychovávali rodiče Vás
- b) S menší obměnou stejně jak vychovávali rodiče Vás
- c) Jinak jen s nějakou podobností
- d) Úplně jiné

18. Jaký styl výchovy používáte?

- a) Autoritativní (rodič má vždy pravdu)
- b) Demokratický (rodič se s dítětem domluví, co je nejlepší)

- c) Liberální (vše co dítě chce, má)
- d) Kombinace některých stylů

19. Používáte tresty?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Někdy

20. Jaké tresty používáte? (zaškrtněte i více možností)

- a) Zákazy
- b) Křik
- c) Vyhrožování
- d) Fyzické tresty
- e) Jiné

21. Jsou podle Vás tresty nástrojem autority?

- a) Ano jsou
- b) Ne vždy
- c) Podle situace
- d) Nejsou
- e) Jiné

Děkuji za spolupráci
Silvie Zábojníková